

ბუნძო

ყოველთვიური ორგანო საქ. სფ. - დემ. : «LA LUTTE» — Revue mensuelle du
პუბ. პარტ. საზღვარგარეთელ ბიურჯო : Parti Social-Démocrate Ouvr. de Géorgie.

პარიზი, 1928 წ. N 33-34. Paris. MAI, 1928

1725
1928

ათი წლის თავი.

შესრულდა ათი წელი, რაც საქართველომ დაამსხვრია უცხო მონობის ბორკილი და აღიდგინა თავისი სუვერენობა.

26 მაისს 1918 წელს ქართველი ერი კვლავ საერთაშორისო ოჯახის წევრი შეიქნა. ახლანდელი თაობა მეცხრამეტე საუკუნის დასაწყისში შეწყვეტილ სახელმწიფოებრივ საქმიანობის გაგრძელებას შეუდგა. ასეთია გარეგანი მხარე ამ დიადი ისტორიული მოვლენის.

მაგრამ კარგათ ჩაუკვირდით მას და თქვენს წინაშე თვალსაჩინო განსხვავება გადაიშლება. მეფორამეტე საუკუნის საქართველო დაეცა პირველ ყოვლისა ერის დაქუცმაცებით, რამოდენიმე დამოუკიდებელ პოლიტიკურ ერთეულათ დაყოფით, ხოლო ეს იყო ლოლიკური შედეგი უაღრესათ განვითარებული ფეოდალიზმის. ბატონყმობა და მისი თანდაყოლილი თვისება პარტიკულიარიზმი—აი რა უადვილებდა მოსაზღვრე სახელმწიფოებს საქართველოს დამორჩილებას, ნივთიერ კეთილდღეობის განიავებას და მის დამოუკიდებლობის გასრესას.

26 მაისს 1918 წ. საქართველო შიგნით გაერთიანებული აღმოჩნდა, თუმცა მთელი თავისი ტერიტორიის თემოყრა მან კიდევ ვერ შესძლო. აქ კუთხური შეჩემა მისპობილია, საერთო ინტერესები წინ წამოჭრილია და მით თანამედროვე სახელმწიფოს მთავარი ელემენტი ჩამოსხმულია. რუსეთის დიდი რევოლიუციის გრიგალში უკვე დაემხო ბატონყმობის უკანასკნელი ნაშთები და თანამედროვე დემოკრატიის ბატონობას ასპარეზი გაეცნა. ამიტომაც იყო ხალხის მეთაური, მესაიდუმლე და ბიარახტარი სოციალდემოკრატია საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკის მეთაური შეიქნა.

1801 წ. მოისპო დამოუკიდებელი საქართველო ბატონყმობის არტახებში გამომწყვდეული. 1918 წ. ფერფლიდან აღდგა საქართველო დემოკრატიულ სამოსელოში გამოწყობილი და მთელი ერის შემოქმედების უზრუნველყოფელი.

ეს ნათლათ დამტკიცდა დემოკრატიულ რესპუბლიკის სამი წლის არსებობის დროს. ეროვნული კულტურა გაიფურჩქნა და ჩამოყალიბდა, ერის პოლიტიკურ და სოციალურ საუბრებათ მალამო დაედო: მოისპო მემამულეთა თარეში, ადვილმამული კერძო საკუთრებათ გადაეცა მშრომელ გლეხს, მუშათა მთავარი სადღეისო მოთხოვნილებანი დაქმაცოდინდა და სსგ. მოკლეთ, დემოკრატიამ ფრთები გაშალა და ახლათ აღდგენილ სახელმწიფოს ფაქტიური ხელმძღვანელი შეიქნა.

აი სად მარხია სათავე ქართველ ერის საოკუპაციო ხელისუფლებასთან შეურიგებლობის და მის წინააღმდეგ ერთსულოვნათ დარაზმვის.

მართლაც 1921 წელს საბჭოთა რუსეთის ომის გამოუცხადებლათ საქართველოში შემოჭრით გაუქმდა არა მხოლოდ დამოუკიდებლობა ერისა, მოისპო მისი სუვერენობა, არამედ გაქრა აგრეთვე ბატონობა და თავისუფალი შემოქმედება მთელი დემოკრატიის. ეს მოასწავებს საქართველოს რამოდენიმე ათეული წლით უკან გადასრლას და აზიურ დესპოტიკის უღელში გაბმას.

და აი ქართველი ერი დამოუკიდებლობის აღდგენის ათი წლის თავზე კვლავ ძაძებში გახეუულია, ის დაკარგულ თავისუფლებას დასტირის და გულის ფანცქალით

მოელის იმ ბედნიერ დღეს, როცა საოკუპაციო ხელისუფლების მიერ მოწვეული წევრიადი გაიფანტება და თავისუფლების მზე კვლავინდებურათ ამობრწყინდება.

ამხანათ 26 მაისი არის დღე ახალ-ახალი ბრძოლისა, სიმბოლოა დესპოტიზმის და-თრგუნვისა, უცხო მონაზნის ბოროტების დამსხვრევისა და დამოუკიდებელ დემოკრატიულ რესპუბლიკის დროშის საბოლოო გამარჯვებისა.

ამიტომაც არის 26 მაისი თავზარს ცემს საოკუპაციო ხელისუფლებას და მის ორიოდე ამყოლდამყოლთ. მათ კარგათ იციან, რომ მიუხედავად დესპოტიზმის არტახე-ბისა და არსათ ნახული რეპრესიისა დემოკრატია ამოძრავდა, საბჭოთა ბატონობას ნიდაგი ეცლება და ის ჩქარი ნაბიჯით სამარეში მიემართება.

რას ეყრდნობა საბჭოთა რუსეთი?

რახე ამყარებს თავის იმედებს მებრძოლი დემოკრატიული საქართველო?

პირველი იმპერიალისტური გზით მიიმართება, ლამაზ სიტყვებით შეფეთა მტა-ცებლურ პოლიტიკას განაგრძობს და ამიტომაც მთელი თავისი არსებით წარსულს ეყრდნობა.

პირიქით დემოკრატიულ საქართველოს დროშა თანამედროვე მოწინავე დემოკრატიული ურყევი პრინციპი—ერთა თავისუფალი თვითგამორკვევა. მეოცე საუკუნეში განთავისუფლებისათვის მებრძოლი ერთი ადრე თუ გვიან დასახულ მიზანს მიახწევს. მომავალი მისია, გამარჯვება უზრუნველყოფილია.

ეს განსაკუთრებით უნდა ითქვას დღეს, როცა ქართველი ერთი ერთსულოვნათ დარაზმული დემოკრატიულ რესპუბლიკის აღსადგენათ, განმარტოებულნი როდია, როგორც ის 1921 წ. აღმოჩნდა. იმ ხანათ საბჭოთა რუსეთმა ინგლისის პრემიერის ლოიდ-ჯორჯის სახით ძლიერით მოკაემირე იპოვა თავის იმპერიალისტურ ზრახვათა ასასრუ-ლებლათ კავკასიაში.

ამჟამათ საქართველოს მხარს უმშვენიებენ პირველყოფისა საბჭოთა კავშირის მიერ დამორჩილებული ერები, რომელთა სოციალისტური და დემოკრატიული პარტიები მოსკოვის ტირანის წინააღმდეგ ირახმებიან და დამოუკიდებელ დემოკრატიულ რესპუბლიკათა აღდგენას ეტრფიან. რუსეთის იმპერიალიზმის ციხე-სიმაგრის დამხობა კავკასიისა, უკრაინისა, თურქესტანისა და სხვა ერთა ამოძრავებით მოხდება.

ბოლშევიკური რეჟიმი თვით რუსეთში ირყევა. ორი მთავარი სოციალური წრე—მუშათა კლასი და გლეხკაცობა საბჭოთა დესპოტიზმის წინააღმდეგ თანდათან ხმას იღებენ და მის დასამხობათ ძალოვნეს იკრებენ. მართალია, რუსეთის ემიგრანტთა ბანაკი, თითქმის ერთხმათ. ამ დაწყებულ ბრძოლას აღმაცერთა უცქერის და მთელ თავის რისხვას დამორჩილებულ ერთა განმათავისუფლებელ მოძრაობის წინააღმდეგ მიმართავს. მაგრამ ისტორიის ჩარხის უკულმა შეტრიალება არავის ძალოუძს. რუსის ხალხი ჩაუქედლი დესპოტიურ არტახებში ძალაუნებურათ ისარგებლებს პირველი ხელსაყრელი შეითხვევით. რათა ბოლშევიკური უღელი გადაიძროს და მოიპოვოს თავისუფლება. ტირანია მუდამ რევოლიუციას ამხადებს და მის ტალღებში უნდა ჩაიხრჩვეს.

ეს განსაკუთრებით ცხადია დღეს, როცა საბოლოოთ გამოაშკარავდა საბჭოთა ეკონომიურ პოლიტიკის გაკოტრება.

ნაცვლათ სოციალიზმისა იძულებით სამუშაოთა სისტემა დამკვიდრდა.

ნების ადგილას კვლავ თავი წამოყა სამხედრო კომუნისმმა.

ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის მაგიერ სწრაფათ იზრდება მთელ ეკონომიურ ცხოვრების არეუდარევა. საწარმოვო ძალები შებოჟილია. უმუშევართა რიცხვი 2 მილიონს აღწევს. უცხოეთში საქონლის გაზიდვა სწრაფათ ეცემა. პურის მოძარაგების კამპანია დამარცხდა და ჩერვონეცი თავდაყირა მიექანება: მისი მყიდველობითი ძალა სანახევროთ დაცა.

სოფლად მკირდება ნათეს ადგილმამულის რაოდენობა. ასეთია კულაკთა წინა-აღმდეგ ახალ თავდასხმის შედეგი. სოფლად და ქალაქად საყოველთაო სიღატაკე იზრდება, ხოლო ხალხის ჯანმრთელობა საბოლოოთ შეირყა. ვაირყენა და გათახსირდა მართვაგამგეობის მთელი აპარატი და ასე მთელი თავისი ნამოქმედარით ქვეყნის ბატონპატრინი—კომუნისტური პარტია საბჭოთა რეჟიმის აუცილებელ ლიკვიდაციის მოახლოებაზე აღადებს.

ასეთ პირობებში სრულიად ბუნებრივია კომუნისტურ პარტიის საბოლოო

არეგდარევა, მოწინააღმდეგე ფრაქციების ერთი მეორის საწინააღმდეგოთ სამკვდრო სასიკოცხლო ბრძოლაში ჩაბმა და ამ გზით საკუთარი ხელებით თავის დამხობის მოახლოება.

ახლა ვიკითხოთ: რანაირია საბჭოთა კავშირის უცხოეთთან ურთიერთობა?

ისტორიას საბოლოოდ ჩაბარდა ლოიდ-ჯორჯის თამაში წითელ «კანიბალბ-თან». დონეცის პროცესის მოწმავით საბჭოთა ხელისუფლებამ თვითვე აუგო წესი იმ ახალ მოძღვრებას, რომელიც ევროპა-ამერიკის ბურჟუაზიისაგან კრედიტების მისაღებად წამოაყენეს—«სოციალისტურ» და კაპიტალისტურ წყობილებათა თანაარსებობა-თანამშრომლობას. უკანასკნელ დღეებში ეს საჯაროთ თვით ბ. სტალინმა, რუსეთის დღევანდელმა თვითმპყრობელმა, აღნიშნა. ამ ბოლო დროს გერმანია ცკი, რომლის მიზანი იყო, მზავესათ ოსმალეთისა, საბჭოთა რუსეთის გამოყენება ანტანტის საწინააღმდეგოთ, დარწმუნდა, რომ «ჩიტი ბღღენათ არ ღირს», როგორც ანდაზა ამბობს, რომ ეს დიპლომატიური თამაში ხელს უშლის დასავლეთ ევროპასთან საბოლოო მორიგებას და რეინის პროვინციის განთავისუფლებას. ამავე დროს გერმანიის მოწვევებმა და ფინანსიტებმა საკმაოდ იგემეს საბჭოთა მიმართ ხელგამილილობის შედეგი. მარტო ვოლფმა (ელექტრონის საყოველთაო საზოგადოება) რუსეთში 30 მილიონი ოქროს მარკა დაკარგა.

ჩინეთში ფუხის მოტეხის შემდეგ დამარცხება გერმანიაში! ასეთია იმ პოლიტიკის კულდეგი, რომლის თანახმად სტალინი დაგმობილ ოპოზიციის გეგმას ასრულებს და საულოკებისა და სპეცების წინააღმდეგ ხალხის რისხვას მიმართავს, როგორც ამას სწადილია მეფის მთავრობა ებრაელთა მიმართ. ამ გზით საბჭოთა რეჟიმმა თვითვე მოუშადა რუსეთს ის ეკონომიური ბლოკადა, რომლის წინააღმდეგ ამდენს გაყვირის მოსკოვის მთავრობის პრესა.

უკანასკნელ დროს საფრანგეთსა და გერმანიაში თავის საარჩევნო ტაქტიკით—სოციალისტურ პარტიათა დასამარცხებლათ რეაქციის ხელის შეწყობით—საბჭოთა საგარეო აგენტურამ. კომინტერნმა მოსკოვის ხელისუფლებას სოციალისტურ ინტერნაციონალის დახმარებაც ჩამოაშორა და მით საბოლოო განამტკიცა საბჭოთა ტირანიის იზოლიაცია.

დიქტატურის მოტრფიალეთა ბანაკი მთელ მსოფლიოში მარცხდება და უმინიშნელო ძალად იქცევა, ხოლო მუდამ დღე ძლიერდება საერთაშორისო დემოკრატია, დამორჩილებულ ერთა ერთგული მოკავშირე და დამცველი. ამის საუკეთესო მაგალითია გერმანიის სოციალდემოკრატიის ბრწყინვალე გამარჯვება არჩევნებში.

ამავე დროს იზრდება ხალხთა ლიგის ძალა-გავლენა, იმპერიალისტთა მტაცებლობას თანდათან საზღვარი ედება და მით დამორჩილებულ ერთა განთავისუფლების დღე ახლოვდება.

ასეთია მდგომარეობა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის ათი წლის თავზე.

მტერი ჯერ კიდევ ბუნაგობს საქართველოში. საოკუპაციო ხელისუფლება ჯერ კიდევ თავის ნებაზე განაგებს ქართლის ბედს. მაგრამ ის ცხოვრების მიერ საბოლოოთ განწირულია. საბჭოთა დესპოტიის დამხობა და საქართველოს საბოლოო განთავისუფლება ახლა მომავალ ცხოვრების ფურცლებზე დიდი ასოებით აღბეჭდილია.

ქართველ ერთან არის სიმართლე. მას ზურგს უმაგრებს სამი წლის არსებობით მოპოებული იურიდიული უფლება და მისი გამომხატველი საქართველოს ეროვნული მთავრობა. მას მხარს უმშვენებს მრავალი თანამგზავრი და ბრძოლაში მიმყოფი. მას ამაგრებს მოწინავე კაცობრიობის სინიდისი და თანაგრძნობა. მას მიუძღვის მრავალ ბრძოლაში გამოწრთობილი საქართველოს სოციალდემოკრატიული პარტია.

მტერი დაითრგუნება. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა ისევ ამობრწყინდება.

ნ. რამიშვილი.

მ ა ი ს ე ბ ა.

ჩვენ მაისში ორი დიდი დღე გვაქვს: პირველი და ოცდაექვსი მაისი. პირველი შრომის დღესასწაულია, მეორე საქართველოს ერის. პირველი შრომის განთავისუფლების ალაშია, მეორე საქართველოს დამოუკიდებლობის. პირველი დროშაა საერთაშორისო სოლიდარობის, მეორე საქართველოს საერთაშორისო ოჯახში შესვლის.

მტერმა ჩვენ ორივე მოგვტაცა: მაისობაც და დამოუკიდებლობაც ერთი დამახინჯეს, მეორე გააუქმეს. ერთს სული ამოართვეს და თვით დაეპატრონენ, მეორე გათელეს და თვით გაუბატონდნენ.

მარა ჩვენ გულში ორივე ცოცხალია, როგორც სიმბოლო ჩავგვისაგან განთავისუფლების.

პირველ მაისს გამოვლენ ქუჩაში დამპყრობელთა რაზმები, გამორეკენ შეწუხებულ ხალხს, ენა დაკლიტულ მოქალაქეთ, პირს გაუღებენ და მათ გამარჯვებას აძახებენ. 26 მაისსაც გამოვლენ იგივე რაზმები, მოქალაქეთ აქეთ იქით მირეკ-მორეკენ და ასე თავის გამარჯვებას იღვესასწაულებენ.

ხალხის სულში კი ცეცხლი იქნება, თავისუფლების წყურვილით ანთებული და ნაღველი მწარე—მაგვრელთა თარეშით დაგუბებული, და ორივე მაისი ცოცხალ სახეთ დასვენებული, როგორც იმედი ჩავგვისაგან თავის დაღწევის.

ჩვენ გვახსოვს ათის წლის წინეთ თავისუფალი ფრიალი თავისუფლების დროშის პირველ მაისს და გამარჯვებული ხალხის საამო ქრიაშული და აღტაცება. და ჩვენ გვახსოვს, რომ თავისუფალ ხალხმა მოიპოვა ცეცხლის ალში და ბრძოლის აღმურში—თავისუფლება ერის. მაშინ 26 მაისი გადაება პირველ ბრძოლაში და გამარჯვებაში.

და მათი ხვედრი დღესაც გადამებულია. პირველ მაისის მოთხოვნის საგანია: თავისუფალი შრომა და თვითგამორკვეული ერი. 26 მაისი კი განსახიერება ამ უკანასკნელის ჩვენი ერის სინამდვილეში. პირველი მაისი საფუძველია, 26 მაისი ერთი მისი ბრწყინვალე შედეგთაგანია.

პირველი მაისი მთელ მსოფლიოს შრომის შვილებთან გვაერთებს 26—ქართველ ხალხთან. პირველი საერთოა, უნივერსალური საყოველთაო, და თან ჩვენი, ქართველი მშრომელების. მეორე ჩვენი საკუთარია, კერძო, წმინდა ქართული, და თან საერთოსთან გადაჯაჭვული. ამიტომ, თუ პირველი ყველა ქვეყნის ჩაგრულ კლასების და დამანებულ ერებს მოუწვევს თავის გარშემო, მეორე დაჩაგრულ ერებს ასიმბოლოებს ასეთია განაჩენი მუშათა ინტერნაციონალის. და ეს ორივე დღე ცოცხლობს ჩვენს გულში, როგორც დღეებში ბრძოლის და გამარჯვების.

მუშათა კლასი უდგა სათავეში ერს, თავისუფალი პირველი მაისობით, რევოლუციური ბრძოლით და გამარჯვებებით. როცა ერმა შექმნა 26 მაისი.

ეს იყო ათი წლის წინეთ. მას შემდეგ მესამე მაისის თავიც არ მოსწრებია საქართველოს თავისუფალი. სუდარაში გახვიეს ის შემოსეულმა უცხო ჯარებმა. მარა ის არ მომკვდარა, არც მიძინებულა, არც შეწყვეტილა. შეხუთეს თავისუფლათ გაშლილი ხელები. მარა ვინ წაგვართმევდა ბრძოლის უფლებას? და მუშათა კლასი მებრძოლი პირველი მაისის დღეს მთელ ერთად ერთად მებრძოლია 26 მაისის.

ორივე ერთად დაიხარა, ორივე ერთად აღსდგება. ხალხის, დემოკრატიის უმრეტი ენერგია იყო აკვანი მათი თავისუფლების, დემოკრატია იქნება მოდღესასწაულე მათი კვლავ აღდგენის. მუშათა კლასი, თავის სოციალისტური პარტიით და სოციალისტური იდეალით უძღვა წინ ქათუველ დემოკრატას, და იგივე გაუძღვება მას ახალ ბრძოლებში ახალი გამარჯვებისაკენ.

საერთაშორისო სოციალიზმმა მიიღო პირველი მაისი, როგორც შრომის დღესასწაული. საერთაშორისო სოციალიზმმა მიიღო 26 მაისი, როგორც ხატება მცირე ერთა განთავისუფლების. ამით დადასტურდა ნათესავობა ორი დროშის—მუშათა დროშა მიუძღვის და ასხივონებს 26 მაისის სამფეროვან ალაშს. და გამარჯვება მათია: მომავალი ეკუთვნის მუშათა კლასს და დაჩაგრულ ერთა განთავისუფლებას.

გაუმარჯოს პირველ მაისს!

გაუმარჯოს ერთა თავისუფლებას!

აღსდგეს საქართველო!

ბ რ მ ე ლ ე ტ ა რ ი ა ტ შ ი .

უკანასკნელმა საპარლამენტო არჩევნებმა საფრანგეთში ნათელია მუშათა კლასის დანაწილება ორ მოპირდაპირე ბანაკათ. კომუნისტებმა სოციალისტური პარტიები გაუთანასწორეს ბურჟუაზიულთ და ყველა ერთთა ერთ «რეაქციონურ მასათ» აღიარეს. კიდევ მეტი, მათთვის სოციალისტები უფრო მიუღებელია, უფრო დასაგმობი და გასანადგურებელია, ვინამ სხვა მათი მოწინააღმდეგენი. მიუხედავად მათი პარტიის დაკნინების და დასუსტებისა, მათი ლოზუნგები, მათი იდეოლოგია პოპულარობა გამოხმაურებას და მომხრეობას. საყურადღებოა ისიც, რომ საფრანგეთის მუშათა დიდ რაიონებში, პარიზის და ჩრდილოეთის, გავიდენ რამოდენიმე ბურჟუაზიის კანდიდატები მუშათა კანდიდატების წინააღმდეგ. ე. ი. მოხდა მუშათა ერთი ნაწილის გადახრა მარჯვნივ: იმ დროს, როცა გერმანიის სოც.-დემოკრატია მედგარ ბრძოლას აწარმოებდა კომუნისტების წინააღმდეგ და მათზე სამჯერ მეტი ხმა მიიღეს, საფრანგეთში პარტიამ უარყო მათთან ბრძოლა, მთელი თავისი მუშაობა მიმართა მარჯვნივ და მიიღეს კომუნისტებზე ერთ ნახევარჯერ მეტი ხმა. ასეთია ფაქტები. რას ნიშნავს ეს? რა ხდება პროლეტარიატში, რა გეხას ადგია სოც. პარტია?

პირველყოვლისა უნდა ითქვას, რომ კომუნისტური ლაშქარი ახალი ხალხია, ომის შემდეგ გამოსული და გამოღვიძებულია. ძველი, პარტიულ შკოლაში გაწაფული მუშები, ერთხელ კომუნისტებისაკენ გადასულნი, უკვე დაუბრუნდენ თავის ძველ ბინას, ხოლო პოლიტიკურთა გაუწრთენელი, სამაგიეროთ გრძნობით ატაცებულნი და აჩქარებული ახალი მუშათა ფენები ილტვიან ადვილათ გასაგებ დემაგოგისაკენ. საფრანგეთის სოც. პარტიამ მხოლოდ ახლა აღადგინა გათიშვის წინანდელი თავისი კადრი, მიიღეს იმდენივე ხმა რაც წინეთ ქონდა და მანასადამე კომუნისტების მილიონი მეკენჭე ახლათ მოწყვეტილი უმწიფარი ნაყოფია. კომუნისმი—ეს პირველი ამოსადებია, რასაც ასეთი ელემენტი ადვილათ ეწაფვის და საიდანაც იწყება მისი საბოლოო ორიენტაცია ან სოციალისმისაკენ, ან ფაშისმისაკენ. ამ ფენას ეკვრის მეორე ფენა, ომით და ფული კურსის დაცემით გაკოტრებული წვრილბურჟუაზიული ელემენტები, დღეს გაღარიბებულნი და მეტათ მყვირალა და აჩქარებულნი. ესენი მისდევენ ყველას ვინც კი მათ ერთი დაკვრით ძალაუფლების გადაცემას პირდება. ამ ხალხით სავსეა დღეს კომუნისტური, ნაციონალისტური, ფაშისტური, ნაციონალ-სოციალისტური და სხვა მათი მსგავსი პარტიები. მათთვის ყოველნაირი პარტია, ყოველნაირი მოძღვრება და საშუალება მისაღებია, ოღონდ რაც შეიძლება ჩქარა გამოვიდეს დღემანდელი მუშური მდგომარეობიდან და სიმდიდრის ახალი გადანაწილებით ხელი მოითბონ. ესენიც ასე ვთქვათ ბურჟუაზიისაგან მომპალი, დეკლასიური ნაწილები. მათ მისდევს და მათ მეთარობს უსაქმო და უკლიენტო ინტელიგენტები, სხვადასხვა ჯურის ვიგინდარები, სახრავის და სახელის მაძიებელნი. ეს მოარული, დაუდგარი მასა ადვილათ იცვლის ბანაკს; წელს მათ მასიურათ დასტოვეს გერმანიაში ნაციონალისტები და მიეკედლენ კომუნისტებს. ბოლშევიზმი სწორეთ ამათი იდეოლოგიაა, მათი ნანატრი დროშაა, რაიცა მათ შეაქვთ პროლეტარიატში და აქაც პოპულარბენ გამოხმაურებას. რა იტაცებს მუშებს ამ იდეოლოგიიდან?

პროლეტარიატის ჩამორჩენილ ფენებს იტაცებს ერთი მეტათ მარტივი და გასაგები დებულება: გაბედული, შეკავშირებული ჯგუფი მუშებისა სარგებლობს რაიმე დიდი ნაციონალური გადატეხით, იტაცებს ძალა უფლებას და ევლინება პროლეტარიატს მხსნელათ და აღთქმულ ქვეყანაში შემყვანათ. ეს უმცირესობის გამანათვისუფლებელი მისია უმრავლესობის სასარგებლოთ არის ძარღვი კომუნისტური მოძღვრების, რითაც ის ძირიანათ ნსხვავდება ყველა დემოკრატული, უმრავლესობის მოძღვრების მატარებელი პარტიებისაგან და ენათესავება დემოკრატის აღორძინების წინა ხანის პოლიტიკურ მიმდინარეობათ და უმცირესობაზე დაფუძნებულ ხელისუფლებას. უმცირესობის ასეთი როლი გამომდინარეობს უმრავლესობის შეუგნებელ და ინერციული მდგომარეობისაგან; მთელი კლასი თავის თავს ვერ განათავისუფლებს. მას ამის შესლება და ნიჭი არ აქვს. ის მოწოდებულია გაყვეს თავდადებულ გაგებულ ჯგუფს და მისი საშუალებით მიაღწიოს საბოლოო მიზანს. ასეთი აზრის პროლეტარიატში გავრცელება უეჭველათ ნიშნავს ამ კლასის სისუსტეს, მის დაქვეებას თავის ძალაში,

თავის მოძრაობასა და საქმიანობაში. სუსტი სოციალური ძალა მუდამ სხვისი სუსტობის
 ლეებით ფიქრობს თავის მდგომარეობის გაუმჯობესებას. ეს საერთო თვისება ყველა
 კლასის, ყველა საზოგადოების.

ის რაც დღეს ხდება პროლეტარიატში, ხდება და ერთხელ ბურჟუაზიაშიაც. უმცი-
 რესობის გამანათვისფლებელი როლი აქ კიდევ უფრო ფართო იყო გავრცელებული
 და ამ თეორიაზე დიდხანს მართველობა აგებულა. ამ თეორიის მამათმთავარია გიზო-
 მისი აზრით, პოლიტიკური ძალა-უფლება გამომდინარეობს ნიჟისაგან; ნიჟიერთა გა-
 მონახვე. შემოკრება და მათი ვანსაკუთრებით უფლება-უპირატესობით აღჭურვა—
 ნიშნავს საუკეთესო მართველობის დამყარებას¹⁾. ნიჟიერების საზომი სხვა და სხვა
 დროს შეიძლება სხვა და სხვა იყოს; გიზოსათვის ასეთი საზომია პირფენების ქონებ-
 რივი მდგომარეობა, უნიჟო ღარიბია, ნიჟიერი შეძლებულია; კომუნისტისათვის ნიჟი-
 ერია კომუნისმის მიმდევარი, ე. ი. ამ მოძღვრების შემგნები და მისთვის მომუშავე.
 აქ საზომი იდეური მომენტია. გიზოს მოძღვრება დაედვა საფუძვლათ საფრანგეთის
 წყობილებას ლუი ფილიპეს მეფობაში (1831-1848 წ.), როცა «ქანონიერ ქვეყანას» შეა-
 დგენდა ორასი ათასი ამომრჩეველი, — ბურჟუაზიისაგან კონსტიტუციური გზით გამო-
 კრებილი. მაშასადამე, ამ დროს ბურჟუაზიაში ბატონობდა არა მთელი ეს კლასი, არა-
 მედ მისი მცირედი ნაწილი, მისი ერთი ჯგუფი, რომელიც მთელი კლასის სახელით
 მართავდა და მას წინამძღვრობდა. ბურჟუაზია დემოკრატიას უარყოფდა, ვინაიდან მას
 ამ გზით გაბატონება არ სწამდა. გიზოსათვის დემოკრატია—ეს ნამდვილი ანარქიაა, ეს
 «ბრბოს» გაბატონებაა, კულტურის და ცივილიზაციის დაქცევაა. დიდი დრო, დიდი
 პროპაგანდა და ბრძოლა იყო საჭირო იმისათვის, რომ ბურჟუაზიას უარი ეთქვა ჯგუ-
 ფურ იდეოლოგიაზე და მიეღო საერთო ბურჟუაზიული, მთელი კლასის, იდეოლოგია
 და საბოლოოთ შეეთვისებია ბურჟუაზიული დემოკრატია. გერმანიის ბურჟუაზიას
 დღესაც ვერ მოუმაგრებია ფეხი ამ გზაზე.

რაკი ასე ძნელია ამომავალი კლასის პოლიტიკურათ მომწიფება, მისი კლასიური
 პსიხოლოგიისა და სულისკვეთების დაცვა და თავის ძალღონეზე იმედის დამყარება.
 რა გასაკვირიალია მსოფლიო ომით დაავადებულ საზოგადოებაში ხელახლა პოლლოზ-
 დეს ბებრუნხანა მოძღვრება გამოძახილს, და ზოგი თავის იმედს ამყარებდეს ბოლშე-
 ვიკზე, ზოგი ფაშისტზე. როგორც წინეთ ბურჟუაზიის ძაბუნი ნაწილი, ისე დღეს
 პროლეტარიატის ძაბუნი ფენები მისდევენ უმცირესობის მოტრფიალეთ, «ნიჟიერ-
 თა» ორგანიზაციას, რჩეულთა დროშას, მოვლენ ეს ჩენი მეგობრები და გვიხსნიან
 «ეგვიპტის ტყვეობისაგან». და რომ ეს სხვისი ძალის შემყურე ხალხი ბატონობდეს
 პროლეტარიატში—ამ კლასის უკან დაქანება და საერთო დაავითმყოფება აშკარა იქ-
 ნებოდა. მაგრამ მათ დევდრით არის ძველი, უძლიერესი კლასიური მიმდინარეობა,
 სოციალისტური იდეოლოგია, რომელიც არა თუ არ კუსტდება, არამედ პირიქით
 ძლიერდება, ღრმავდება და ბოლშევიკურ რეაქციას წინ ელობება. მის წინაშე დგას
 დღეს იგივე ამოცანა, რომელიც იდგა წინეთ ბურჟუა-დემოკრატების წინაშე: იდეუ-
 რათ დაიპყროს თავისი კლასი. როგორც ბურჟუაზიაში გაიმარჯვა ბურჟუაზიულმა დე-
 მოკრატმა, ისე პროლეტარიატში უნდა გაიმარჯვოს სოციალისტურმა დემოკრატია-
 მ. რა გზით? იმავე გზით, რითაც ბურჟუაზიაში საბოლოოთ გაიმარჯვა კლასიურმა
 სოლიდარობამ ჯგუფურზე—მედგარი იდეური და პოლიტიკური ბრძოლით. აქ ბურ-
 ჟუაზიულ დემოკრატისას მხარს უჭერდა მთელი ხალხი და ამიტომ მთელი ამ კლასის
 გაბატონება მოხდა ხალხის სახელით. დღეს სოციალისტური დემოკრატისის გამარ-
 ჯვება პროლეტარიატში და პროლეტარიატის გაბატონება პოლიტიკაში როგორც
 მთლიანი კლასის შესაძლებელია მხოლოდ ხალხის დახმარებით და მისი აქტიური მო-
 ნაწილეობით. ე. ი. დემოკრატია ერთათ-ერთი გზა და ხილია ამომავალი კლასის საბო-
 ლოოთ გასამარჯვებლათ.

ცხადია, სოციალისტური პარტიის მთავარი მიზანია პირველყოფლისა დაპყრო-
 ბა თავისივე კლასის და მაშასადამე ბრძოლა მედგარი და შეუპოვარი ჯგუფიზმის იდე-
 ოლოგიასან—ბოლშევიზმთან. ამ გზას ადგია გერმანიის სოციალდემოკრატია, ამ გზას
 არ ადგია, როგორც ზევით ვთქვით, საფრანგეთის სოციალისტური პარტია.

რისთვის, რა მოსაზრებით?

¹⁾ იხ. გიზოს თხზულება «წარმომადგენლობითი მართველობა».

ტაქტიკის სათავეა იდეოლოგია, ბრძოლის მეთოდი გადაბმულია ბრძოლის მიზანთან. საფრანგეთის პროლეტარიატი დიდხანს იყო დანაწილებული სხვა და სხვა სოციალისტურ პარტიათა თუ ფრაქციათა შორის. რომელთა განსხვავება შეიცავდა უმთავრესათ ორგანიზაციულ და წვრილ ტაქტიკურ საკითხებს საერთო უაზროვესი და საბოლოო მიზანის ნადაგზე (გედისტები, ეორესისტები, ალბანისტები და სხ.), აი ეს ტრადიციულად განდმოცემული შეხედულებათ პროლეტარიატის პოლიტიკურ ფრაქციებზე ამ ეამათ განდმოაქვთ კომუნისტებზე და ამათაც მათ რიცხვში ათავსებენ. ტულუზის კონგრესმა ეს აზროვნება შემდგენაირათ ჩამოაყალიბა: «წარმოების და აღმშენებლობის საშუალებათა სოციალიზაცია არის უდათ საბოლოო საერთო მიზანი სოციალისმის და კომუნისმის». ამ დადგენილებას დიდის აღტაცებით შეხვდა ბურჟუაზიული პრესა. როგორც საბუთს ამ ორი მიმდინარეობის ერთიგეობისა. ცნობილი გახეთი «ტანი» მას მიეგება შემდეგი სიტყვებით: «სოციალისმის ბრძოლა კომუნისმის წინააღმდეგ იქნებოდა ბრძოლა თავის თავის წინააღმდეგ. იმ დიდ კონფლიქტში, რომელიც დღეს ყოფს მსოფლიოს და იმ შეტევაში დასავლეთი ცივილიზაციის წინააღმდეგ, რომელსაც აწარმოებს აღმოსავლეთის რევოლუციონური მისტიციზმის მოციქულნი და ჯარის კაცნი, სოციალისტური პარტია წინააწინვე უკანასკნელთ ემბრობა. მას ცხადია სხვანაირათ არ შეუძლია მოიქცეს, მარა ეს მათი გამოტევა აღსანიშნავია» (31 მაისის ნომერი).

როგორც ხედავთ, საფრანგეთის სოციალისმი ვერ გამოეყო, ვერ გამოიმიჯნა მკაფიოთ და სავსებით კომუნისმისაგან, და მით მისცა საბუთი მტერთ ორივე ერთათ, ერთ ბანაკში მიადოცხენ და საზოგადოების მტრათ აღიარენ. თუ კი მართლაც მიზანი ერთია, ორივე თანამგზავრნია, გზების და საშუალებების განსხვავება სავსებით დასაშვებია; ეს წვრილმანი უთანხმოებაა, როგორც ყოველთვის ყოფილა სოციალისტთა შორის. მარა საკითხავია—მართლა ასე უდათ მთავარი დებულება? მართლათ ბოლშევიკების მიზანია «წარმოების და აღმშენებლობის განსაზოგადოებრივება»? არა, არავითარ შემთხვევაში. მადლობა ღმერთს, მათი საქმე შარაზე დევს, მათი მუშაობა საქვეყნოთ ხდება, მათი წყობილება ყველასათვის დასანახავია. თუ თეორიაში შეიძლება იყვეს სიბნელე და დავა, ფაქტები ხომ ნათელი და უდათა. რომელი დარგი ადამიანის საქმიანობისა არის საბუთათა კავშირში განსაზოგადოებული? სად არის აქ სოციალისმის რაიმე ნატამალი? აქ ყველაფერი სახელმწიფოს ხელშია, გასახელმწიფოებულია. ე. ი. სოციალისმის მაგერი გამეფებულია ეტატიზაცია. ამ ორი ნენების ასე გასაშტერებლათ ერთმანერთში არევა უქვევლი ნაყოფია დიდი გაუგებრობის.

საზოგადოება მუდმივი, ბუნებრივი მოვლენა ადამიანთათა შორის და იმართება საკუთარი სოციოლოგიური კანონებით. სახელმწიფო დროებითი, განვითარების ერთ საფეხურზე ადამიანთა მიერ შექმნილი მოვლენა და იმართება ადამიანის კანონებით. ამ ორ მოვლენას შორის მანძილი ხან პატარაა, ხან დიდია იმის და მიხედვით, თუ როგორ დგება სახელმწიფო წყობილება. დესპოტიაში ისინი შორი შორის არიან. საზოგადოება სავსებით დამორჩილებულია; დემოკრატიაში ისინი დაახლოვებულია, სახელმწიფო საზოგადოებაზე დამოკიდებულია, თუმცა არა სავსებით, ბიუროკრატია და პოლიცია კიდევ ბატონობს. მათი ერთი მეორეში გალესვა, ერთის მეორით დაფარვა მოხდება მხოლოდ უდასო, სოციალისტურ საზოგადოებაში. მარა ამ შემთხვევაში სახელმწიფო როგორც განსაკუთრებითი, საზოგადოების მალა მდგომი აპარატი ის-ითა და ერთბატონობა, როგორც ეს პრიმიტიულ ცხოვრებაში იყო, საზოგადოებას რჩება. ცხადია სოციალისმის და ეტატიზმის გზაკვალ სხვადასხვა მხრით მიიმართება, მათი არც მიზანია საერთო და არც საშუალება. ვინ ვისზე გაბატონდება—სახელმწიფო საზოგადოებაზე თუ საზოგადოება სახელმწიფოზე—აი ძველი და მუდამ ახალი საკაცობრიო ამოცანა. ბოლშევიზმმა ეს ამოცანა საქვეყნოთ გადასურა—მან სახელმწიფო გაბატონა საზოგადოებაზე; უკანასკნელი მოკლებული ყოველნაირ დამოუკიდებლობას და თვითმოქმედებას, არ აქვს არავითარი თვისუფალი გასაქანი, ის დამბულია პოლიტიკური არტახებით. ამის თვითეული ნაბიჯი, თვითეული ნივთიერი თუ იდეური მუშაობა ხდება სახელმწიფო აპარატების ხელმძღვანელობით და კარნახით. ერთი სიტყვით მოჭრილია ძირშივე სოციალისმის ყველა ყლორტი და გამეფებულია უსაშინელესი დესპოტია. ბევრს გზას უბნებს ამ დესპოტიზმის მიერ ბურჟუაზიასან ბრძოლა. და რაკი ჩვენც ვებრძვით ამ მოწინააღმდეგეს—გონიათ ბოლშევიკებიც ჩვენი ამხანაგებიათ. ეს დიდი შეცდომაა. ბურჟუაზიას მრავალი წრე ებრძვის—

კლერიკალები, როიალისტები, მეშხანები, ყველა ძველი აღთქმის ხალხი მისი მტერია მარა ისინი ზომ ჩენი თანამგზავნი არ არიან. საქმე იმაშია თუ ვინ რისთვის იბრძვის. ჩვენი მიზანია ბურჟუაზიულ წარმოების გადაცვლა სოციალურ წარმოებაზე, ბოლშევიკების მიზანია სახელმწიფო წარმოების გაბატონება; ორი სრულიად სხვადასხვა მიზანი, რომელთა შორის საერთო არაფერია.

არსებობს სამგვარი მეურნეობა: სახელმწიფო, ინდივიდუალური და სოციალური. პირველი ორი ძველის ძველია, ის მოდის დასაბამიდან. პირველი უკლასო საზოგადოების დაცემისაგან და კლასთა ბრძოლის დაწყებიდანვე. მათ შორის ბრძოლა არ შეწყვეტილა; დესპოტიკაში სახელმწიფო ეკონომიური საქმიანობა სპარბოტა ინდივიდუალურს; აქ კერძო პირი და საზოგადოება განიცდის მართველობის უღელს. თავი სუფილებაში კერძო მეურნეობა სპარბოტა სახელმწიფოს; აქ მართველობა გაბატონებული კლასების აღმასრულებელი ორგანოა, ამიტომ მათი ეკონომიკა ხელშეუხებელია. საბოლოო გამარჯვება ინდივიდუალური ეკონომიკის სახელმწიფოსაზე მოხდა თანამედროვე ხანაში. ბურჟუაზიულ წყობილებაში, კაპიტალისტური წარმოების საფუძველზე. ამით შეიქმნა ნიადაგი სოციალური მეურნეობის გამარჯვების როგორც ინდივიდუალურის ისე სახელმწიფო მეურნეობაზე. ბოლშევიზმის გამარჯვებამ დამარცხებული აღმოსავლეთური ეტატიზმი კვლავ აღადგინა და მიმდინარე მომენტის დღის წესრიგში დააყენა. ამჟამათ იბრძვის სამი ეკონომიური პრინციპი და მათზე აგებული სამი პოლიტიკური იდეოლოგია: ძველის ძველი—ბიუროკრატიულ-ეტატიური, თანამედროვე—ბურჟუაზიულ-ინდივიდუალური და მომავალი—სოციალისტური. კომუნისმი პირველის სრული ფორმაა, ფაშიზმი მხოლოდ მისკენ მიახლოვება.

ცხადია, სოციალისმის და ბოლშევიზმის საბოლოო მიზანი არა თუ საერთოა, პირიქით, ისინი ერთიმეორის მოპირდაპირეა და მიიმართიან მოწინააღმდეგე მხარისაკენ. აი ამ მთავარი განსხვავებული სათავედან გამოდინარეობენ ყველა დანარჩენი განსხვავებანი. საზოგადოების გაბატონება ნიშნავს თავისუფლების და თანასწორობის გაბატონებას, ვინაიდან საზოგადოებას არ ძალუძს თვითმობრახობა და მოქმედება თავისუფლების გარეშე. დემოკრატია მისი მიუცილებელი ატრიბუტია. სახელმწიფოს გაბატონება ნიშნავს იძულებითი აპარატის, ე. ი. პოლიციური ძალდატანების, გაბატონებას საზოგადოებაზე. მისი ბატონობა მით უფრო სრულია, რაც ნაკლებ ზღვდეს ხვედრა მისი ბორბალი, რაც უფრო თავისუფლათ მოძრაობს მისი ჩარხი. დემოკრატია, ე. ი. საზოგადოების უფლება, მას მარხავს; დესპოტიკა, მთელი ძალა-უფლებით აღჭურვა მას აძლიერებს. სოციალისმი მოდის დიდი რევოლუციიდან, თავისუფლების და თანასწორობის ხარტიიდან. ბოლშევიზმი, პირიქით, მოდის მართველობის გაღმერთებიდან, ძველი აღმოსავლეთური დესპოტიიდან, მთავრობის როლის გაზვიადებისაგან. აქვე იპოვება სათავე ბოლშევიკური მორალის, რაც ასე აკვირვებს ევროპიულ სოციალისტებს. იძულებითი აპარატის უაღრესობა თავისთავათ მოითხოვს შესაფერ საშუალებათა უაღრესობას. რაკი ის ებრძვის კერძო პირს და საზოგადოებას, რაკი თვითონადაც ყოველთვის ბატონი და პატრონი და ძალით ხალხი მიყავს აღთქმულ ქვეყანაში, ცხადია საზოგადო აზრი, საზოგადო მორალი, მიღებული ადამ-ჩვეულებანი მისი წინააღმდეგია და მამასადამე მისთვის საეალდებულო ვერ იქნება. უამისოთ ხომ ძალა, ტერორი საქირო აღარ იქნებოდა. ამიტომ ის იძულებულია იბატონოს თავისი საკუთარი მორალით, საკუთარი წესებით, რაც ეწინააღმდეგება საზოგადოების მორალს და წესებს. ნაპოვონი ამბობდა: «სახელმწიფოს მოღვაწის ყოფაქცევა უნდა იქნას განსჯილი მისი საკუთარი წესებით და არა იმ წესებით, რომელიც აწესრიგებს კერძო ცხოვრებას»-ო. აი ამ მცნებას მისდევს თვითველი კომუნისტი, ვინაიდან ის არის ის ზეკაცი, რომელიც მოწოდებულია ააწყოს მთელი ცხოვრება მისი ჭკუისამებრ. და ამიტომ მისთვის ყოველნაირი მიზანშეწონილი საშუალება მისაღებია. ის არ ემორჩილება «ბრიყვი» ხალხის წესებს.

ერთი სიტყვით, ბოლშევიზმის ტაქტიკა, მორალი, მთელი მისი მოქმედება სრულიათ უღიკურათ გამომდინარეობს მისი პრინციპისაგან, მისი საბოლოო მიზნისაგან. უკანასკნელის დადასტურება, ხოლო პირველთა უარის ყოფა ნიშნავს ცხენს ვერ შესწვდევ და კვს დაუწყო მტერევა.

ბოლშევიზმმა აღადგინა ძველ სახელმწიფო თეორიასან ერთათ ძველი საბრძოლველი მეთოდი; მე და ჩემი ხმალი, ეს საშუალო საუკუნის ბარონის დევიზი გადაიქცა დღეს მის დროშათ. საქმარისია ერთი მოხერხებული დარტყმით ძალაუფლების ხელში

ჩავდებ, რომ ქვეყანა ჩაყენო ხმლის მართველობაში და ის აიძულო ახალი წყობილება მიიღოს. აქედან გამომდინარეობს მისი უარყოფითი დამოკიდებულება რევორმების, დღიურ მიმდინარე საკითხებისადმი. რევორმა გზას უბნევს პროლეტარიატს, ასუსტებს მის წყურვილს რევოლიუციისადმი, მაშინ როდესაც ეს რევოლიუცია დღე-ღამე მთავარადღეა და ამით ყველაფერი ერთბაშად გადაწყდება. კომუნისტი ყოველდღე იმეორებს იმას, რაც ამას წინათ ფაშისტ-კანდიდატმა ბავარიაში საარჩევნო მიტინგზე განაცხადა: არავითარი საპარლამენტო თვისება არ მაქვს, არც საპარლამენტო მუშაობისათვის მივდივარ რეისტრაციაში: ჩემი მიზანია ერთთა-ერთი: კინწისკვრით გამოვყარო იქიდან დეპუტატები და დავაწესო ჩვენი პარტიის დიქტატურა! აი ბოლშევიკების ტაქტიკური მწამსი და ამიტომ რა გასაკვირალია, როცა მათ უარი თქვეს სოციალისტების მხარეზე და ამით ყოველგან თავისი კანდიდატი დაუპირდაპირეს. მათ სასახლოთ უნდა ითქვას, რომ წინათ არასოდეს ასეთი გულწრფელობა და კეთილსინდისიერება არ გამოუჩენიათ. ამ აქტით პირველათ საჯაროთ ჩამოიძვრეს პირბადე და თავისი ნამდვილი სახე აშკარა გახადეს. მათი პირდაპირი მიზანია იარალით გამარჯვება, სხვა საქმე, გზადაგზა. მათ არ აქვთ; ამიტომ მათი პარტიაც აღჭურვილია მილიტარული დისციპლინით, შეფებისათვის ენაშეუბრუნებელი მორჩილებით, ბრძანების განურჩევლათ ასრულებით. აზრი, შეეხედულება მუშავდება მაღლა, მთავარ შტაბში, რაიცა საავადებულოთ ხდება უბრალო ოფიცრების და ჯარისკაცებისათვის. მაღლიდან ბრძანება, ქველიდან მორჩილება—აი ბოლშევიკური პარტიის მთელი შინაგანი წყობილება.

ერთი სიტყვით, რა მხრითაც უნდა გაშინჯოთ კომუნისმი, ვერას გზით, ვერც ერთ მის თვისებაში ვერ აღმოაჩენთ რაიმე ნათესაობას სოციალიზმთან, სოციალისტურ დოქტრინასთან და ტაქტიკასთან. მისი სახით ჩვენ წინ დგას მოპირდაპირე, მტერი და მასან ჩენი დამოკიდებულება უნდა იყოს ერთათ ერთი—ბრძოლა მედგარი, შეუპოვარი.

რანაირი ბრძოლით? გავისხენოთ დემოკრატიულ-ბურჟუაზიის ბრძოლა დოქტრინალური ბურჟუაზიის (გიზოს) და ხმლის მართველობის (ნაპოლეონის) წინააღმდეგ. რევოლიუცია—რევოლიუციას მისდევდა ბურჟუაზიულ დემოკრატიის გამარჯვებამდე. უკანასკნელი ბრძოლაში არ შემდრკალა წარსულის ანრდილის შიშით, ლეგიტიმისტების და როიალისტების საფრთხელს. მათ წააგეს ერთი რევოლიუცია, ბურჟუაზიის მაგიერ ხმალი გაბატონდა (1851 წ.), მარა უკან არ დაიხიეს. ოცი წლის შემდრკ იხევ რევოლიუციას მიმართეს და გამარჯვება ირგუნეს. ბურჟუაზიულმა დემოკრტიამ დაიპყრო თავისი კლასი მასიური მოძრაობით, ხოლო მისი საბოლოო დამკვიდრება მოახდინა ბურჟუაზიული რევორმებით. ე. ი. გამარჯვებულმა დემოკრტიამ დაარწმუნა თავისი კლასი რესპუბლიკის სარგებლობაში მისთვის სასარგებლო სახელმწიფო საკმინარობით. ცარიელი სიტყვა ვერაფერი საბუთია. ბურჟუაზა ჯგუფის ბატონობა სარწინად იყო მხოლოდ ამ ბატონებისათვის და არა მთელი მათი კლასისათვის, როგორც დღეს ბოლშევიკური ხელისუფლება სახეებით მხოლოდ ბოლშევიკების სასარგებლოთ მუშაობს და არა პროლეტარიატის. მთელი ბურჟუაზიის ძლევა მისილება აღორძინდა მხოლოდ ბურჟუაზიული დემოკრატიის ხანაში. აი ეს მეთოდი ბრძოლის და მუშაობის უნდა იქნას მიღებული სოციალისტების მიერ. საბჭოთა კავშირში სადაც კომუნისტური ჯგუფური მართველობა გაბატონებულია, პროლეტარიატის მისი ტყვეობისგან დასახსნა შეიძლება ახალი რევოლიუციით, სოციალური დემოკრატიის ბალშევიზმზე პოლიტიკურათ გამარჯვებით. ხოლო დასავლეთში სოც. პარტიას პროლეტარიატის დაპყრობა შეუძლია არა მარტო პრაპაგანდა-აგიტაციით, არამედ უმთავრესათ რევორმებით. სოციალური დემოკრატიის სარგებლობაში ხალხის დარწმუნება საქმით, ცხოვრების უღლის შემსუბუქებით.

ამის შემდეგ ჩამოვარდნილი ერთი მხრით ნივთიერი გაქვივრება, მეორე მხრით მოთხოვნილებათა გამარჯვება ისე დიდია, რომ პროლეტარიატი, ხალხი ვერას გზით ვერ დაკმაყოფილდება მომავალი ბედნიერებით, გვალინდელი დაპირებული დედლით. რასაკვირველია ეს დედალი მისი იდეალია, მარა ამ იმედით დღეს კვერცხზე უარს არ იტყვის. აი ამით აიხსნება ის საოცარი მოვლენა, რომელიც ზევით მოვიხსენიეთ. ბურჟუაზიის კანდიდატების მუშათა რაიონში გათეთრება, ესენი რადაცას მაინც აკეთებენ. მასის ეს სულისკვეთება ამ ეამათ კარგათ შეგნებული აქვს ბურჟუაზიას და თავის ორგანოებში ის ეწევა დიდ კომპანიას რევორმებისათვის—იაფი ბინების აშენება,

სამოსახლო მიწების მუშებისათვის შეღავათიანთ მიცემა და სხ. ახლა ყველამ ვხედავთ, რომ მუშათა წინააღმდეგ ვერავითარი მართველობა ვერ დამაგრდება და ამიტომ მისი მომხრობა ყველა პარტიის დღის წესრიგში დგება. სოციალისტური პარტია, რომელიც კიდევ ამსტერდამის კონგრესის რეზოლიუციით ხელმძღვანელობს და ძველებურათ უცქერის ამ ჩვენს დროში კოალიციის საკითხს, პროლეტარიატის დაპყრობა გაუჭირდება. ხალხი ითხოვს კარგ სიტყვასან ერთად კარგ საქმეს. სოციალიზმის პროპაგანდისტული ხანა გათავდა, დაიწყო მისი სახელმწიფო მოღვაწეობის ხანა.

6. ქ.

პ ა ვ ლ გ ა ქ ს ე ლ რ ო დ ი
(1850—1928)

გადაიცვალა ერთი დიდი მოღვაწე, ძველი სოც. დემოკრატი, იმ პირველთაგანი. ვინც ამ 48 წლის წინეთ აღმართეს დროში მუშათა განთავისუფლების. ისინი იყვნენ სულ ოთხი: გ. პლენანოვი (გადაიცვალა 1918 წ. 28 მაისს) პ. აქსელროდი, ვ. ხასულიჩი და ლ. დეჩი. ამათგან უპირატესობა ეკუთვნის უდავოთ ორ პიროვნებას პლენანოვს და აქსელროდს.

პირველი იყო თეორეტიკოსი მარქსიზმის, მეორე მისი პრაქტიკოსი, თეორიის ცხოვრების კონკრეტულ მოვლენებისთვის შემგუებელი. შეუღარებელი ტაქტიკოსი პ. აქსელროდი იყო იმ თვითვე მომცემი დიდ და ღრმა პრაქტიკულ ზომების და ღონისძიებების, რომელთაც უნდა გაეღვიძებია ბრძოლისათვის მუშათა კლასი, უნდა გამოეფხინებია მათში საღი შეგნება თავის კლასის მდგომარეობის და იმ დიადი ისტორიული როლის. რომელიც მათ ცხოვრებამ დააქისრა: განთავისუფლება რუსეთისა რომანოვების დესპოტიზსაგან, მეთაურობა იმ მოძრაობის, რომელსაც აქამდე თავგანწირული რევოლიუციური ინტელიგენცია აწარმოებდა და შედეგს ვერ მიაღწია.

უდიდესი ტაქტიკოსი პარტიის, აღზრდილი ევროპის მუშათა მოძრაობის შესწავლასა და განვითარებაზე, პ. აქსელროდი ერთი აზრით იყო გამსუვალული: გადაენერგა რუსეთში ევროპული ფორმები მუშათა მოძრაობის. ამ მხრით ის პირდაპირ წინააღმდეგობა იყო ლენინის, რომელიც თავის «ბუნტარულ» აზროვნებით «პროფესიონალ რევოლიუციონერთა» მეთაურობის ქადაგებით დამუშათა კლასის მათზე დაქვემდებარებით ანსახიერებდა ანეიურ ფორმებს მასსაზე უმცირესობის ბატონობისა.

პ. აქსელროდი იყო პირველი, რომელმაც წინასწარმეტყველურის სისწორით განსჯერიტა ეს მოსალოდნელი შედეგები ლენინიზმის მრძღვრების მაშინ, როდესაც იგი თვით მისი ავტორისთვისაც კი საკმაოდ შეგნებული არ იყო. მისი წერილები ლენინის წინააღმდეგ—1903 წლის დამლევი ამის საუკეთესო მოწამეა.

ლენინიზმის დახასიათებაში ის შემდეგაც მკაცრი იყო და უღმობელი: რეალური სინამდვილის საღი შეგრძობის ინსტიკტით ამჩნევდა მისი სული ამ მოძღვრების დამარღვეველ ძალას, როგორც მუშათა კლასისთვის, ისე საერთოდ რუსეთის განმათავისუფლებელ მოძრაობისათვის. მთელი თავის სიცოცხლე შესწირა მან მუშათა მოძრაობის მთლიანობის იდეას, მისი «ხევიდან ბატონობისაგან» განთავისუფლების და საკუთარ ფეხზე დადგომის მისწრაფებას.

ღარბი ებრაელის ოჯახიდან გამოსული, უკიდურეს გაქვივებაში აღზრდილი იგი ბავშვობიდანვე შეეთვისა ჩაგრულთ განთავისუფლების იდეას; ლასალის თხუთულებები იყო პირველი სხივი, რომელშიც მან დაინახა მუშათა კლასის საყოველთაო განმათავისუფლებელი როლი ყველა ჩაგრულთათვის და ამ დღიდანვე გახდა ამ იდეის ერთგული მსახური. 70 წლებში ის რევოლიუციური ინტელიგენციის პირველ რიგებში იბრძოდა ანარქისტული და ნაროდნიკული იდეოლოგიის ქვეშ, მარა მაშინაც მუშათა მოძრაობისაგან იწვევდა მისი გული და გონება. მე-80 წლებიდან მან დასტოვა ეს გზა და პლენანოვთან და სხვებთან ერთად გადასინჯა რევოლიუციის გზები, და მარქსისტულ მოძღვრებაში და მუშათა კლასში იპოვა ნამდვილი საფუძველი, როგორც აცხარაობის მომავალი გადაქმნის, ისე რუსეთში მომწიფებული ბუერჟუაზიულ რევოლიუციის. და მისი მთელი პრაქტიკული ნიჭი რეალობის შეგნებით, რაც მას

განსაკუთრებით ახასიათებდა მიუხედავად მისი სულის უაღრესად იდეალისტური გატაცებისა, მოახმარა იმას, რომ დაემტკიცებია და ეჩვენებია აუცილებლობა მუშათა მოძრაობის დამოუკიდებლობის ამ ბურჟუაზიულ რევოლუციურიაში ისე, რომ იგი არც სხვა კლასებში გათქვეფილიყო, და მთელი საზოგადოების მოძრაობასაც იმით მხოლოდ სარგებლობა ქონოდა. საერთო მიზნის და მუშათა კლასის მიზნების შეთანხმება პრაქტიკულ ნიადაგზე—ი მისი ტაქტიკური ხაზის მთავარი თვისება. მთელი თაობები აღიზარდა ამ შენგედულების ნიადაგზე. აქსელროდი არ იყო ორატორი, მარა იყო საუცხოვო მოსაუბრე. უბრალო, სადა, ამხანაგური კილო და ჭკვიანური სიტყვა, რწმენით აღსავსე და აღფრთოვანებით გაცისკროვნებული, იზიდავდა მსმენელს, ბოჭავდა და სამუდამოდ ასმევდა აქსელროდის დასს.

უკანასკნელ წლებში პ. აქსელროდი ისეთივე შეუთრგებელი იყო რუსეთში გაბატონებულ დიქტატურის, რომლის საშიშროება მან იმ თავითვე აღნიშნა, მარა აქაც ის ემიჯნებოდა ყველა მემარჯვენეთ და ხალხის მტერთ. სასტიკი წინააღმდეგი კაპიტალისტური მთავრობათა შეიარაღებულ ინტერვენციის, რომელიც რუსეთის ხალხს სცილდა სისხლიდან, ის ინიციატორი და გატაცებული მქადაგებელი იყო მუშათა ინტერნაციონალის მორალური ინტერვენციის რუსეთის საქმეებში.

ის ქადაგებდა კონგრესებზე და ყველგან, სადაც მოხუცს ხელი მიუწვდებოდა, რუსეთში დელეგაციის გაგზავნის საჭიროებას. ევროპის მუშათა მთლიანობის აღსადგენათ, რომელიც კომუნისტმა დაარღვია და რუსეთის მუშათა კლასის გასამხნეველათ ახალ ბატონთა წინააღმდეგ ბრძოლაში. ეს იდეა მხოლოდ ამ უკანასკნელ წლებში პოპულარს ნაწილობრივ განხორციელებას ინტერნაციონალში.

ყველა ჩაგრულთა ქომაგი, პ. აქსელროდი, საქართველოს საქმეს და საქარ. სოც. დემოკრატიას თავისებური ყურადღებით ეკიდებოდა. დაუთუასებელი ღვაწლი მიუძღვის მას ამ მხრივ ინტერნაციონალში ჩვენი საკითხის დაყენების და ისეთი მიმართულების მიცემაში, რომელმაც ჩვენი ქვეყანა ყველა ჩაგრულ ერთა სიმბოლოთ აქცია.

პ. აქსელროდი ღრმა მოზრუცებული გადაიცვალა და უკანასკნელ სულის ამოთქმამდე სულ მუშათა საერთო საქმეზე ფიქრობდა, მას ევლებოდა თავს მისი უკანასკნელი სურვილები. გაერთიანება მუშათა კლასის, გაზრდა მისი შეგნების, განხორციელება სამართლიანობის იდეის, განუყოფელათ შედუღებული მის ცხოვრებასა და აზროვნებაში იყო დასაწყისი მისი ცხოვრების და მისი უკანასკნელი სურვილი. და ამ დიდებულებოვანი ადამიანის სახელი, ღრმა კვალით აღბეჭდილია მთელი მუშათა მოძრაობის ისტორიაში.

და სული აქსელროდის ეკუთვნის მომავალს, მისი იდეალი—მუშათა კლასის, ხოლო ხსოვნა—უკვდავებას.

რ. ა.

შ რ ყ ე ბ ა

საქართველოს სოციალდემოკრატიულ მუშათა პარტიის
მეფთხე არალეგალურ ყრილობისა.

ძვირფასო ამხანაგებო!

ამასთანავე ვაქვეყნებთ საქართველოს სოციალდემოკრატიულ მუშათა პარტიის მე-4 არალეგალურ ყრილობის დადგენილებებს, მიღებულს 1927 წლის განაფხულზე. მისი საჯაროთ გამოქვეყნება დაგვიანდა ადგილობრივ ბრძოლის პირობების მოსაზრებით. თუმცა ყველა პარტიულ ორგანიზაციას ის ემცნო თავის დროზე არალეგალურ გზებით.

ამ დადგენილებებში დაინახეთ ყველა მიმდინარე საჭირბოროტო საკითხებზე ნათელ და გარკვეულ პასუხს. ყრილობაზე ყველა აღძრული საკითხები წინასწარ იქნა განხილული პარტიულ ორგანიზაციებში და არჩეულ დელეგატებს მიეცა გადაჭრული აზრი ყრილობაზე სახელმძღვანელოთ.

ყრილობა იყო მრავალრიცხოვანი. მას დაესწრენ ყველა პარტიული ორგანიზაციების წარმომადგენელი. ყრილობის მუშაობა გაგრძელდა რამოდენიმე დღე პოლიციის მხრივ სრულიად უშიშარ პირობებში.

ყრილობაზე აღმოჩნდა სრული ერთსულოვნება მთავარ ტაქტიკურ საკითხებზე და ყველა რეზოლიცია მიღებულია ერთხმად.

ბოლოს ყრილობამ აირჩია პარტიის ხელმძღვანელი ორგანოები: ადგილობრივ ცენტრალური კომიტეტი თავისი პრეზიდიუმით, საკონტრაქტო კომისია და სახელმძღვანელო ბიურო მისივე პრეზიდიუმით.

ამხანაგებო! ვაჭყვევებთ რა ამ ქამათ ამ დადგენილებებს, გაუწყებთ პარტიის მტკიცე სურვილს იხელმძღვანელოთ თქვენს მუშაობაში პარტიისა და ქვეყნის სასარგებლოდ მხოლოდ და მხოლოდ ამ დადგენილებებით, შეამჭიდროვოთ თავისი რიგები ამ ნიადაგზე, უარყოთ ყოველნაირი რყევა და გასწიოთ ხელისულ ჩაქიდებული აღნიშნულ პარტიულ გზაზე წინ დემოკრატიის და სოციალიზმის გამარჯვებისაკენ.

ძირს ბოლშევიკური ხელისუფლება!
გაუმარჯოს საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას!
გაუმარჯოს სოციალიზმს!

საქართველოს სოც.-დემ. მუშ. პარტიის ცენტრალური კომიტეტი.
აპრილი 1928 წელი.

ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო ს ხ ო გ - დ ე მ . მ უ შ . პ ა რ ტ ი ი ს მ ე - 4 ა რ ა ლ ე გ ა ლ ე ბ ი
ყ რ ი ლ ო ბ ი ს რ ე ს ო ლ ი უ გ ი ე მ ი .

1. მიმდინარე მომენტი და პარტიის საერთო ხაზი.

საქართველოს სოციალდემოკრატია ელტვის სოციალიზმის დამყარებას. მისი გზა—დემოკრატიის გაბატონება, ამ უკანასკნელის განმტკიცება კი შეუძლებელია ერის დამოუკიდებლობის გარეშე. სწორედ ამიტომ მას შემდეგ, რაც იმპერიალისტური რუსეთის ლაშქარი საქ.-ს დემოკრატიულ რესპუბლიკას შემოესია და საოკუპაციო რეჟიმი დააწესა, ქართველი ერი—სოციალდემოკრატიის მეთაურობით, სხვა და სხვა გზითა და საშუალებით, მთელი თავისი ძალისხმევით, მსხვერპლის დაუზოგავათ—განაგრძობს ბრძოლას საქართველოს დამოუკიდებლობის აღსადგენად.

ამ ბრძოლას მიმდინარე ხანაში აადვილებს საბჭოთა რუსეთის დასუსტება გარეთ და შიგნით, მისი ბატონ-პატრონის, რუს. კომუნ. პარტიის, იდეური გაკოტრება და ზნეობრივი გახრწნა. მისი იმპერიალისტური პოლიტიკა აღმოსავლეთში საეხსებით დამარცხდა. ავღანისტან-სპარსეთის და ბოლოს ჩინეთის ამბები ამის უტყუარი მაგალითია. ლოკარნოს ხელშეკრულებით რუსეთის საგარეო იზოლიაცია დამთავრდა.

საბჭოთა წყობილება პირველ ყოვლისა შიგნით ეკონომიურ ასპარეზზე დამარცხდა. ნაცვლად სოციალიზმისა, როგორც ამას ოქტომბრის გადატრიალების მეთაურები ელოდნენ—წყმანების ბატონობა დაეყარა, რასაც მუშათა ჯერ უნახავი გაყვლეფა ახასიათებს. თვით სახელმწიფო მრეწველობა აუტანელ დეფიციტს იძლევა და სახელმწიფო ხაზინას აკოტრებს.

მდგომარეობას კიდევ უფრო ართულებს საგეგმო დაწესებულებათა უძლურება ეკონომიურ მოვლენათა ახსნა-გარკვევის საქმეში, წარმოებაში ჩაბმულ მოხელე-მოსამახურეთა რიცხვის საოცარი ზრდა, ათასგვარი ბოროტმოქმედებანი და სახელმწიფო ქონების გაფლანგვა, რაც დესპოტიურ რეჟიმს მუდამ თან ახლავს. სახელმწიფო მრეწველობის დეფიციტის შემცირებას საბჭოთა ხელისუფლება ცდილობს მუშათა კიდევ უფრო შევიწროებით, მისი ხელფასის დაკლებით და საერთო პირობების გაუარესებით. კომუნისტური პარტია ამ გზით მუშათა მასას კიდევ უფრო დაშორდა. ის საბოლოოდ მართველთა და მოხელეთა ორგანიზაციად გადაიქცა, რომელიც კომუნიზმის დროშის ქვეშ მოსკოვში მოკალათებულ რამოდენიმე პირის დესპოტიური დასყრდენია. ამით მომხადდა ნიადაგი პარტიის შინაგანი არეგ დარევისა და საბოლოოდ გახრწნისათვის. ამის საუკეთესო მაჩვენებელია ბოლშევიკების ცნობილ იდოლოგების ოპოზიციაში გადასვლა და ბოროტ მოქმედებათა უმაგალითო ვაჭხანალია კომპარტიის თვით მეთაურთა წრეებშიაც კი. ბოლშევიკურ პოლიტიკის შედეგათ მოახლოვდა და აუცილებელი შეიქნა ეკონომიური კატასტროფა.

ასეთ საფრთხის წინაშე საბჭოთა ხელისუფლება შესაძლებელია გააქეთოს რაიმე დათმობები თავის ძალაუფლების გასახანგრძლივებლათ, მაგრამ პარტიას ღრმათ სწამს, რომ ქართველი ხალხი ასეთ ანკესზე არ წამოეგება და თავის პოლიტიკურ ხაზს

არ გამარუდებს. ის ისარგებლებს, რასაკვირველია, ყოველგვარი დათმობით, რასაც საბჭოთა ხელისუფლება იძულებით გააკეთებს იმისთვის, რომ დაამხოს ეს ძალაუფლება და ყოველგვარ მიზანშეწონილი საშუალებით, რასაც დრო და გარემოება მოიტანს, აღადგინოს საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა.

ყრილობა აცხადებს, რომ საქართველოს სოციალდემოკრატიულ პარტიისათვის და მთელ ქართველი ერისათვის მიუღებელია რუსეთის ბატონობა, არის ან იქნება ის ბოლშევიკური, ბონაპარტისტულ-ფაშისტურ-მონარქისტული, თუ დემოკრატიულ-სოციალისტური. ამ ნიადაგზე რაიმე დათმობას პარტია გადაჭრით უარყოფს. საქართველოს სუვერენობის აღდგენა და დემოკრატიის გაბატონება პარტიის მთავარი მიზანია მიმდინარე მომენტში.

ყრილობა აცხადებს, რომ ამ მიზნის განხორციელებას ხელს უწყობს ის გარემოება, რომ ქართველი ერის დაუღალავმა ბრძოლამ განსაკუთრებით 1924 წლის აჯანყებამ დაარწმუნა მთელი ქვეყანა, რომ საქართველო არავითარ შემთხვევაში რუსეთის ბატონობას არ შეურიგდება. ამით საქართველოს საქმე საბოლოოდ საერთაშორისო საკითხად გადაიქცა.

ყრილობა მოუწოდებს პარტიას და მთელ ქართველ ერს შეინარჩუნოს წინანდელი სიმტკიცე შემოსულ მტერთან ბრძოლაში.

2. დამოკიდებულება საქ-ს ავღიტიკურ პარტიებთან.

საქ-ს დამოუკ. დემოკ. რესპუბლიკის აღსადგენად პარტიას საჭიროდ მიაჩნია სამშობლოსა და უცხოეთში ქართულ სოციალისტურ და დემოკრატიულ პოლიტიკურ პარტიათა შეთანხმებული მოქმედება. თვით ხასიათი და წესი საერთო მოქმედებისა დროსა და გარემოების მიხედვით გამოიცვლება და განსაკუთრებული შეთანხმების საგანი იქნება. შეთანხმების მონაწილე პარტიათა საერთო მოვალეობაა—ბრძოლა ოკუპანტთა წინააღმდეგ, აგრეთვე ყოველგვარ მოსალოდნელ ბოლშევიკურ-ფაშისტურ კომინაციების ჩაფუშვა და საქართველოს კონსტიტუციის აღდგენა კანონიერ ეროვნულ მთავრობასთან ერთად.

3. დამოკიდებულება საქ-ს ხოცილისტურ პარტიებთან.

საოკუპაციო ხელისუფლებასთან ბრძოლის ხანაში გამოირკვა ნაროდნიკულ მსოფლმხედველობის სრული შეუსაბამობა საქ-ს სინამდვილესთან. ამით მზადდება ობიექტიური ნიადაგი საქ-ს სოც.-დემოკრატიულ პარტიასთან და სოც.-რევოლუციონერთა პარტიების ჩვენს პარტიასთან მჭიდრო დაკავშირება-გაერთიანებისათვის. ამ პარტიათა ყოველგვარ ასეთ ცდას საქ-ს სოც.-დემ. პარტია თანაგრძნობით შეეგებება.

4. დამოკიდებულება დამორჩილებულ ერთა ხოცი. და დემოკ. პარტიებთან.

რუსეთის იმპერიალიზმის დამარცხება მოასწავებს დემოკრატიისა და სოციალიზმის გაძლიერებას მთელს აღმოსავლეთში. ამიტომ პარტია უკავშირდება კავკასიისა, უკრაინისა, თურქესტანისა და სხვა დამორჩილებულ ერთა სოციალისტურ და დემოკრატიულ პარტიებს საერთო ძალადანით რუსეთის იმპერიალისტურ უღლის გადასადგებად და ერთა თვითგამორკვევის უფლების განსახორციელებლად.

5. საქართველოზე გრძელ მთავრობის შესახებ.

საქართველოს კანონიერ ხელისუფლებად მთელ ქართველ ხალხთან ერთად პარტია სთვლის დამფუძნებელ კრების მიერ არჩეულ ნოე ქორდანიას მთავრობას და მას აღუთქვამს ყოველგვარ დანაშაულებას.

6. პრეკავშირები.

ყრილობა ადგენს: დაარსებულ იქნას თვით მუშებისაგან არალეგალური პროფკავშირები იქ, სადაც ასეთები არ არსებობენ, რომლებიც სათავეში ჩაუდგებიან ბრძოლას ეკონომიურ პირობათა გასაუმჯობესებლად და ამ გზით მუშათა კლასის ფიზიკურ განადგურებისაგან დასახსნელად, რასაც მას უქადის კომუნისტური მრეწველობა და მისი პატარონი საბჭოთა სახელმწიფო.

7. კოლექტივი.

საოკუპაციო ხელისუფლებამ დაიმორჩილა კოლექტივი და ის თავისი ეკონომიური პოლიტიკის და მით ხალხის დამონების იარაღად გადააქცია. ყრილობა ავალებს ცეკას და ადგილობრივ ორგანიზაციებს მიიღონ ყოველგვარი ზომები, რათა კოლექტი-

ტივებში გაბატონდნენ მუშები და გლეხები, იქიდან განდევნილ იქნან ზევიდან დაწინა-
ნული კომპარტიის აგენტები, და მით მოისპოს ბიუროკრატიის ზეგავლენა—ამ გზით
კოოპერაცია ხალხის ეკონომიურ პირობათა გაუმჯობესების დაწესებულებად გადაიქ-
ცევა, როგორც ამას ადგილი აქვს ყველა დემოკრატიულ ქვეყნებში.

8. ცხოვრების გაძვირების შესახებ.

ცხოვრება საბჭოთა კავშირში ყველა ბურჟუაზიულ ქვეყნებზე ერთი ათად უფრო
ძვირია. განსაკუთრებით ფენსაცმელ-ტანსაცმელი, რკინეულობა და საერთოდ მშრო-
მელთათვის საჭირო ყოველნაირი საქონელი. ეს გამოიწვევა მთელი ვაჭრობა-მრეწვე-
ლობის დესპოტიურ სახელმწიფოს ხელში მოქცევამ, რომელიც იძულებულია საბაჟო
კარები დაკეტოს, რომ ამ გზით თავის ტრესტების დამპალსა და ძვირ საქონელს ბაზარი
მოუპოვოს. ამ მხრივ განსაკუთრებულ სიმწვავეს განიცდის ჩვენი ქვეყანა. საოკუპაციო
ხელისუფლებამ ჩაქეტა ქვეყნის ნავთსადგურები და საქართველო ევროპას მოსწყვიტა,
რითაც ის იმპერიალისტურ რუსეთის კოლონიად გადააქცია. ყრილობა მოუწოდებს
ამხანაგებს გასწიონ ხალხში ენერგიული აგიტაცია ოკუპანტთა ეკონომიურ და კოლო-
ნიატარულ პოლიტიკის წინააღმდეგ და მოითხოვონ: 1) საგარეო ვაჭრობის მონოპო-
ლიის გაუქმება, 2) ბათუმის და ფოთის ნავთსადგურების გახსნა ევროპა-ამერიკის სა-
ქონლისათვის, 3) ყველა ინდუსტრიალურ და სასოფლო სამეურნეო ნაწარმოებთა გან-
თავისუფლება კაპიტალ დეკრეტულ ფასებისაგან და მისთვის თავისუფალ ბაზრის აღ-
დგენა. ყოველ შემთხვევაში სოფლის ნაწარმოებისათვის ომის წინა ხანის მსყიდველ-
ბითი უნარის დაბრუნება.

9. სახოფლო მეურნეობა.

საოკუპაციო უფლი განსაკუთრებული სიმძიმით გლეხკაცობას აწევდა. საოკუ-
პაციო ხელისუფლებამ დააწესა აუტანელი გადასახადი, დამოუკიდებელ საქართველოს
მიერ მიღებული აგრარული კანონის გაბათილებით და მიწის სახელმწიფო საკუთრე-
ბით გამოცხადებით, სასოფლო-სამეურნეო განვითარებას მან სასიკვდილო ლახვარი
ჩასცა. ყრილობა ავალებს ცეკას და ადგილობრივ ორგანიზაციებს წარმოვან სისტე-
მატიური კამპანია სოფლის მშრომელთა შორის არსებულ გადასახადების წინააღმდეგ
და შეუფარდონ ის დამოუკიდებლობის დროს არსებულ გადასახადებს. რომ ამ გზით
საოკუპაციო ხელისუფლების ანტიხალხური ბუნება ყველასათვის თვალსაჩინო გახა-
დონ. ამავე დროს ყრილობა მოუწოდებს სოფლის მშრომელთ ისარგებლონ ყოველნა-
ირი ხელსაყრელი მომენტით, რომ მოითხოვონ საქართველოს დამოუკიდებლობის
დროს გამოცემულ აგრარულ კანონით მინიჭებულ კერძო საკუთრების უფლების აღ-
დგენა იმ მიწებზე, რომელსაც ისინი თვითონ ამუშავებენ.

10. საბჭოებში მონაწილეობის შესახებ.

ყრილობას მიზანშეწონილად მიაჩნია ჩვენი ამხანაგების ყველა დაწესებულებებში,
აგრეთვე თვით საბჭოებშიც მონაწილეობა, ისეთ ფუნქციების ასასრულებლად, რომე-
ლიც ხელს უწყობს ერის კულტურულ განვითარებას, მაგრამ ის უარყოფს ადმინი-
სტრაციულ-პოლიტიკურ ფუნქციების თავის თავზე აღებას, რათა ამ გზით არ იქნეს
გაზიარებული პასუხისმგებლობა საოკუპაციო ხელისუფლების მხაგვრელ პოლიტი-
კათვის.

11. გაეროვნების შესახებ.

საოკუპაციო ხელისუფლება მოსკოვის მთავრობის პოლიტიკის უსიტყვო გამ-
ტარებელია. ხოლო თვით საქართველოში ის უცხო ელემენტებს ეყრდნობა, რომელ-
თა ინტერესია საქ-ს ეროვნულ სხეულის დაფლეთა და მისი სახელმწიფოებრივი სა-
ფუძვლის მოშლა. სწორედ ამიტომ სახელმწიფო დაწესებულებათა გაეროვნება საქ-ში
არ ხდება და ვერც მოხდება, სანამ უცხო ძალის სამხედრო ოკუპაცია არ მოისპობა.
ყრილობა ავალებს ცეკას და ყველა პარტიულ ორგანიზაციებს ამხილოს საბჭოთა ხე-
ლისუფლების ანტი-ქართული პოლიტიკა და ყველა საამისო შესაფერი ფაქტები გა-
მოამკლავოს.

12. სოციალისტური ინტერნაციონალი.

სოციალიზმის დამყარება სოც. ინტ-ში შეკავშირებულ პროლეტარიატის საქ-
მეა. უმთავრესად მის მოქმედებას მიუწერება დემოკრატიის გაძლიერება საერთოდ, და
კერძოდ, ხალხთა ლიგის დემოკრატიზაცია დამისი გავლენის გაფართოება, რაც საქარ-
თილოს განთავისუფლებისა და მისი დამოუკიდებლობის განმტკიცებისათვის თვალ-

საჩინო როლს ითამაშებს. პარტია მოუწოდებს ადგილობრივ ორგანიზაციებს გულ-დასმით თვალი ადევნონ სოც. ინტ-ის მოღვაწეობას და დროსა და გარემოების მიხედვით გადასდგან საუბრო ნაბიჯები, რომ სოც. ინტ-მა მეტი აქტივობა გამოიჩინოს სხვადასხვა ქვეყნებში დემოკრატიის განმტკიცებისა და დამორჩილებულ ერთა განთავისუფლების საქმეში. ყრილობა სიამოვნებით აღნიშნავს, რომ რუსეთის სოც. პარტიები, განსაკუთრებით სოდ. დემ. პარტია (მენშევიკები), რომელიც ჩვენ საქმეს თავიდანვე გაეცნობოდა არიან—ენერგიულად უჭერენ მხარს რუსეთის სამხედრო ოკუპაციის მოხსნას და საქ. დამოუკიდებლობის აღდგენას. ყრილობა იმედს გამოსთქვამს, რომ ეს პარტიები თავის დახმარებას შემდეგშიაც არ მოაკლებენ ქართველი ერის მოთხოვნილებას, რაცა უფლებასა და სამართალზეა დამყარებული.

13. ე. წ. მთლიანი ფრონტის შესახებ.

მუშათა მთლიანი ფრონტის იდეა, რაც კომუნისტთა მორიგ ლოზუნგად გადმოისროლა—დემაგოგიური ფანდია, რომლის მიზანია ინტ-ის დასუსტება და მისი შიგნიდან აფეთქება. სინამდვილეში მუშათა ინტერნაციონალს კომინტერნისაგან ძირითათა ანსხვავებს იდეოლოგია, მუშათა როლი თავის განთავისუფლების საქმეში და ორგანიზაციული წესობა. ყრილობა ვადაპურით უარყოფს კომუნისტებთან გაერთიანების იდეას და აცხადებს, რომ მუშათა მოძრაობის გაჯანსაღება და გამთელება, მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დამხობას მოყვება. ვინაიდან ამით ნიადაგი გამოეცლება თვით კომინტერნს, რომელიც რუსეთის მთავრობის საგარეო აგენტურაა და მისი ფულით საზრდოობს. მაგრამ თუ ჩვენი სურვილის წინააღმდეგ ამ ნიადაგზე სადმე მოლაპარაკება გაიმართება სოც. ინტ-ნალს შორის—პარტია ამ შემთხვევაში ავალებს თავის წარმომადგენლებს რ. ინტ-ში კატეგორიულად მოითხოვონ ოკუპაციის მოხსნა, როგორც წინასწარი პირობა ასეთი მოლაპარაკების გასამართავად.

14. პარტიული პროგრამის შესახებ.

მიღებულ იქნას როგორც საფუძველი ამხ. ნ. რამიშვილის მიერ შემუშავებული პარტიული პროგრამის პროექტი. მიეცეს წინადადება პარტიულ ორგანიზაციებს, პარტიის გამოჩენილ წევრებს წარმოადგინონ თავისი შენიშვნები ამ პროექტის შესახებ. შენიშვნებისა და საუბრო მასალების დასამუშავებლად დაარსებულ იქნას განსაკუთრებული საპროგრამო კომისია, რომელსაც დაეველოს შევსებული და შესწორებული პროგრამის პროექტის წარმოდგენა მე-5 ყრილობისათვის.

15. პარტიული წესდების შესახებ.

საწესდებო კომისიის მიერ შემუშავებული პარტიული წესდების პროექტი მიღებულ იქნას. წესდება დაიბეჭდოს წიგმაკებათ და გავრცელებულ იქნას პარტიულ ორგანიზაციებში.

16. მეტყვე ელიმენტების შესახებ.

ბრძოლა საოკუპაციო ხელისუფლებასთან მკაცრია. ამის გამო ზოგიერთი ელემენტები ბოლშევიკურ იდეოლოგიასთან, აგრეთვე რუსეთის ბატონობასთან მორიგებას ცდილობენ. ყრილობა ადგენს: ყველა ის პირი, რომელიც ქადაგებს საქართველოს სუვერენობის შეკვეცას რუსეთის იმპერიალიზმის სასარგებლოდ, ან ბოლშევიკურ იდეოლოგიასთან პრინციპიალურ მორიგებას ექომაგება და ამ გზით ჩვენს რიგებში შეაქვს რყევა, რაც პარტიას შიგნიდან აფეთქებას უქადას, პარტიიდან გაირიცხოს. ამ დადგენილების სისრულეში მოყვანა ავალება ყველა პარტიულ ორგანიზაციებს.

17. ყრილობა ადგენს:

პარტიის ხაზი ამით საესებით გამორკვეულია და მისი სისწორით ცხოვრებაში გატარება ვვალება ყველა პარტიულ ორგანიზაციებს.

ვ ა ნ ე შ ა ვ ი მ ვ ი დ ი .

ეს ცნობერი უკვე იბეჭდებოდა, როცა საქ. ს.-დ. მ. პ. სახლვარგარეთელ ბიურომ მიიღო ცნობა, რომ ხანგრძლივი ავთმყოფობის შემდეგ შვეიცარიაში გარდაიცვალა ჩვენი პარტიული ამხანაგი საქართველოს თავისუფლებისათვის თავდადებული მებრძოლი ვანო შავიშვილი, ბიურო მწუხარებით აუწყებს ამ სამწუხარო ამბავს პარტიას და ქართველ ერს.

საქ. ხელ.-დემოკრატია და დამოუკიდებლობის საკითხი *)

IV.

ერის წინსვლა დიდად დამოკიდებულია მის ეკონომიურ წარმატებაზე. სოც.-დემოკრატიის ეკონომიური პოლიტიკის მთავარი ძარღვია—ერის საწარმოო ძალების უმაღლესათ განვითარება და სახალხო მეურნეობის ისეთი ორგანიზაციის შექმნა, რომ იგი ემსახურებოდეს მშრომელთა ფართო მასებს და არა კერძო პირის ინტერესებს. რასაკვირველია ჩვენს პირობებში ეს მეტათ რთული და ძნელი საქმეა, მაგრამ მიუხედავად ამისა, ამ მიზანს დამოუკიდებელი საქართველო უფრო იოლათ აღწევს, ვინემ დამოკიდებული და სხვისი ნასუფრალის შეწყურე.

ამის საუკეთესო მაგალითი თვით საქართველოა. რუსეთი ხელოვნურათ კლავდა და ახშობდა ჩვენი საწარმოო ძალების განვითარებას. განაპირა ქვეყნების ინტერესებს იგი მოსკოვს უმორჩილებდა. ასეთი იყო მისი ეკონომიური პოლიტიკა წარსულში, ასეთია დღეს, და ასეთი იქნება—მომავალშიც.

საბჭოთა ხელისუფლება ვითომც დიდ ლიბერალობას იჩენს და ჩვენს საწარმოო ძალებს ფართო გასაქანს აძლევს. ზოგს ეს გულწრფელათ სჯერა და გონია, რომ ჩვენს მეურნეობაში «ოქროს ხანა» დაიწყო. სინამდვილეში კი ეს ასე არ არის.

საბჭოთა ხელისუფლების ეკონომიური პოლიტიკა ჩვენში გამომდინარეობს არა საქართველოს სახალხო მეურნეობის ინტერესებიდან, არამედ მას აქვს უმთავრესათ სააგიტაციო და საპროპაგანდო ხასიათი და ემსახურება კომპარტიის ინტერესებს. ცხადია ასეთი ეკონომიური პოლიტიკით შორს ვერ წახვალ. სააგიტაციო მიზნით შეიძლება ოზურგეთის რკინის გზის გაყვანა, მაგრამ ამავე დროს მთელი რკინის გზა და მიმოსვლის საქმე არაფრით არ ვარგოდეს. სააგიტაციო მიზნით და რომელიმე გამოჩენილი მოხელის პროტექციით შეგიძლიათ ააგოთ ეს თუ ის ქარხანა, მაგრამ ამავე დროს საქართველოს მეურნეობის ინტერესები შეიწიროს მოსკოვმა, როგორც ეს უკრაინის მარგანეცის კონცესიის გაცემის დროს მოხდა. და სხვანაირათ არც შეიძლება, ვინაიდან აქ მოქმედებს მოსკოვის პოლიტიკის ინტერესები და არა საქართველოს სახ. მეურნეობის.

თუ როგორი იქნება მომავალში არაბოლშევიკური რუსეთის ეკონომიური პოლიტიკა, ამის შესახებ მოფუსმინოთ ცნობილ რუს ეკონომისტს დროებითი მთავრობის ყოფილ წევრს ს. პროკოპოვიჩს. წერილში «ნაციონალურ საკითხის ეკონომიური საფუძვლები» პროკოპოვიჩი ცდილობს დაამტკიცოს, რომ საბჭოთა კავშირში შემავალი ერები ეკონომიურათ სუსტი არიან და ამიტომ დამოუკიდებლათ არსებობა არ შეუძლიათ. მიუხედავად ამისა თითონ მიდის იმ დასკვნამდის, რომ თვით რუსეთი ამ მხრით მეტათ სუსტია და უცხო კაპიტალისგან დაპყრობა მოელის და რომ ისხანს ამ განსაცდელიდან სწორს: «ჩვენი მრეწველობის ასეთი ძლიერი ჩამორჩენილობის გამო, ჩვენი ეროვნული პოლიტიკის ამოცანის მთავარ მიზანს უნდა შეადგენდეს რუსეთის პოლიტიკურათ დამოუკიდებლათ შენახვა და განვითარება მისი მრეწველობის, როგორც ნაციონალური დამოუკიდებლობის საფუძვლის. ხოლო რაც შეეხება ცალკე ერების მოძრაობას რუსეთში, მათ ჩვენს ნაციონალურ პრობლემაში ხელქვეითი როლი უნდა ეკავოთ» («ეკონომ. სბორ.» № 9. გვ. 38).

აქედან ორი რამე არის აშკარა: ერთი ის, რომ უცხო კაპიტალმა რა არ გადაგაქციოს თავის კოლონიათ, ამისთვის საჭიროა პოლიტიკური დამოუკიდებლობა. ეს სწორი დებულებაა, მაგრამ პროფ. პროკოპოვიჩის ეს უნდა მარტო რუსეთისთვის და არა დანარჩენი ერებისთვის. მეორე ის, რომ რუსეთის მომავალ სახალხო მეურნეობას უნდა შეეწიროს დანარჩენი ერების ინტერესები, ვინაიდან ისე რუსეთი თავის ნაციონალურ მრეწველობას ვერ განავითარებს.

ამას ამბობს მემარცხენე ეკონომისტი პროკოპოვიჩი, რომელიც ერთ დროს სოც.-დემოკრატიკადა, ხოლო სოციალისტობაზე არც დღეს აუღია ხელი. ეს არის არა მისი პირადი ეკონომიური პოლიტიკა, არამედ ყველა იმ პარტიების, რომლებიც დიდი რუსეთის იდეას ემსახურებიან. ვისაც სურს დიდი რუსეთი, მან პროკოპოვიჩის ეკონომიური პოლიტიკა უნდა გაატაროს ცხოვრებაში. რუსეთი თვითონ ღარბია და

*) იხ. «ბრძოლა» № 27-28.

რომ შექმნას საკუთარი მდიდარი ნაციონალური მეურნეობა, ის იძულებული იქნება ექსპლუატაცია უყოს განაპირა ქვეყნებს და ისინი კოლონიალურ დამოკიდებულებაში იყოლონ.

როგორი პოლიტიკა უნდა აწარმოოს ასეთ შემთხვევაში სოც.-დემოკრატია? უნდა დადასტუროს «დიდი რუსეთის» ეკონომიური პოლიტიკა, უნდა სთქვას «თანამათ ტოლუმბაშისა», თუ უნდა ეცადოს კოლონიალურ მდგომარეობიდან ერის გამოყვანა?

პასუხი ერთია—ის უნდა დაადგეს ერის განთავისუფლების გზას. ამისთვის კი, როგორც თვით პროკოპოვიჩი ამბობს, უწინარეს ყოვლისა საჭიროა პოლიტიკური დამოუკიდებლობა, რომელიც სახალხო მეურნეობის და საწარმოო ძალების თავისუფლად განვითარების მთავარი გარანტია არის. და აი ეს მთავარი გარანტია მოიპოვა 26 მაისს ქართველმა ერმა.

კი, მაგრამ, გვეუბნებიან დამოუკიდებლობის ყოველი ჯურის მოწინააღმდეგენი, თქვენ ღარიბი ხართ, საკუთარი კაპიტალი არ გაგაჩნიათ, ამიტომ თქვენი დამოუკიდებლობა ფიქცია იყო და იქნება და ყოველთვის დამოკიდებული იქნებით უცხო კაპიტალისგან. ფაქტი სწორია, ხოლო ლოლიკა არა.

ახლოეუტური დამოუკიდებლობა და თავისუფლება არც არსებულა და არც იარსებებს. ამ წამათ არამც თუ პატარა ერები, არამედ დიდი ერები და სახელმწიფოებრივ საჭიროებებს უცხო კაპიტალს და მისგან დიდათ არიან დამოკიდებული, მიუხედავად ამისა თავის საკუთარ სახელმწიფოებრივობაზე უარს არცერთი უკუათმყოფელი არ ამბობს, ვინაიდან უამისოთ უცხო კაპიტალისგან დამოკიდებულება გაცილებით უფრო ცუდ სახეს იღებს.

ჩინეთის რევოლუციის მთავარი ამოცანა სწორეთ იმაში მდგომარეობს, რომ ჩინეთს სრული პოლიტიკური დამოუკიდებლობა მოუპოვოს, რათა ამის შემდეგ უცხო კაპიტალი თავის კალაპოტში ჩააყენოს.

დამოუკიდებელი საქართველო უცხო კაპიტალს უეჭველათ საჭიროებს, მაგრამ დამოუკიდებლობა მას აძლევს საშვალებას საწარმოო ძალები და მთელი სახალხო მეურნეობა უფრო სწრაფათ განვითაროს, ვინემ დამოკიდებულმა და სხვისი ნასუფრალის შემყურემ.

დამოუკიდებლობა მას საშვალებას აძლევს პირდაპირ ურუსეთთ დაიკავოს საქმე ევროპასა და ამერიკასთან, რომელთაც აქვს კაპიტალიც, ტენიკაც და გამოცდილებაც და რომლებიც არც რუსეთს და არც საქართველოს არ გააჩნიათ.

საბჭოთა ეკონომისტი პ. ოლი თავის საყურადღებო შრომაში «უცხო კაპიტალი რუსეთში» არკვევს უცხო კაპიტალის როლს რუსეთის სახალხო მეურნეობაში და მიდის იმ დასკვნამდის, რომ წარმოების მთავარ დარგებში ყველგან უცხო კაპიტალი იყო გაბატონებული. მგავლიათ 1914 წ. ინგლისის კაპიტალის ხელში იყო ბაქოს ნავთის დამუშავების 60 პროც., მაიკოპის ნავთის 88,6 პროც., გროზნის ნავთის 50 პროც. სამთომადნო წარმოებაში უცხო კაპიტალის საერთო ჯამი უდრიდა—834,3 მილიონ ოქრ. მან. სამანქანო წარმოებაში—392,7 მილ. მან. ტრამვისა და ელექტრო-განათების დარგში—259,4 მილ მან. და ასე. ხოლო მარტო დღევანდელ რ. ს. ფ. ს. რ. (ველიკოროსისაში) მეურნეობაში უცხო კაპიტალის მთელი ჯამი უდრიდა 2,032,8 მილიონ ოქროს მანეთს.

როდესაც რუსი და ქართველი პოლიტიკური ჩვენი მოწინააღმდეგენი, მიუხედავად აღნიშნულ ფაქტებისა «უცხო კაპიტალისგან დამოკიდებულების თეორიით» გვებრძვიან და გვაშინებენ, ისინი ამ შემთხვევაში სხვის თვალში ბეწვს ეძებენ და თავისაში დვირესაც ვერ ამჩნევენ. თვით ბოლშევიკები დიდ უპაპან-წყევტაში არიან, რომ როგორმე უცხო კაპიტალი ჩააბან «სოციალისტურ აღმშენებლობაში». მართალია მათ ჯერ-ჯერობით სესხი ვერ იშოვენ, მაგრამ 126 კონცესიის გაცემა უკვე მოასწრეს.

V.

დამოუკიდებლობის გამოცხადებით არც სოციალიზმის ინტერესები შეღავათლავთ. ერგენულ ჩავგრის დროს სოციალიზმის ორ ფორმტზე უხდება ბრძოლა, კლასიურზე და ნაციონალურზე, რის გამო მუშათა კლასის ბრძოლის ენერგია ორდება და სუსტდება. ხშირათ დაჩაგრული ერის ფართო მასებს შოვინისტები ითრევენ თავის ბანაკში და ასეთ შემთხვევაში სოციალისტური მოძრაობის ამოცანა კიდევ უფრო რთულდ-

ბა. განა ქარ. სოც.-დემოკრატიის ცოტა მუშაობის გაწვევა დასჯირდა იმისათვის, რომ ჩვენი დემოკრატია შოვინიზმს არ გაეტაცებია? დამოუკიდებლობამ ქართველ შოვინისტებს გამოაცალა ის ნიადაგი, რომლითაც წინეთ ისინი საზრდოობდნენ. ამით აიხსნება ის, რომ ს. დემოკრატიის გავლენა კიდევ უფრო გაიზარდა, ხოლო ნაციონალისტების კიდევ უფრო დასუსტდა.

ბოლშევიკებმა კი, საქართველოს ხელშეორეთ დაპყრობით, შოვინიზმის ნიადაგი ისევ გააღვივეს, რის წინააღმდეგ ბრძოლაც სოც.-დემოკრატიის ცოტა დროსა და ენერჯიას არ წაართმევს მომავალში.

რასაკვირელია ჩვენ ბოლშევიკებივით ჰაერში კოშკებს არ ვაშენებდით, ვინაიდან გვწამდა და გვწამს დღესაც, რომ სოციალიზმის დამყარების ინიციატივა ეკუთვნის ევროპის მუშათა კლასს, რომელიც იდეურათ, ორგანიზაციულათ და მატერიალურათაც გაცილებით უფრო მომზადებულია, ვინემ ევრაზია.

სწორეთ დამოუკიდებლობის დროს განმტკიცდა ევროპის მუშათა კლასთან და სოციალიზმთან ჩვენი კავშირი. არასოდეს ისე დაახლოვებული არ ვყოფილვართ მასთან, როგორც დამოუკიდებლობის ხანაში. ეს დამოუკიდებლობა აუცილებლათ დიდ ნაყოფს გამოიღებდა და ბევრს შეგვეძენდა, რომ მოსკოვს ხელოვნურათ არ შეეწყვიტა იგი.

ეს იყო რევოლიუციის სისწორით გაგება და საერთაშორისო მდგომარეობის სალი დაფასება. კარგი მეურმე ის კი არ არის, რომელიც გზას ურმის გადაბრუნების შემდეგ დაინახავს, არამედ ის—რომელიც ურემს თავიდანვე სწორ გზით წაიყვანს.

ეს სწორი გზა საქართველოს მუშათა კლასს და დემოკრატიას მარტო 26 მაისს კი არ აუჩრჩევია, მაისს 30 წლის ისტორია აქვს.

ბევრს დღემდის ვერ აუხსნია სოციალდემოკრატიის საქართველოში გავლენის ნამდვილი მიზეზი. ბოლშევიკები ჩვეულებრივათ, ტრაფარეტულათ მას ხსნიან «მენშევიზმის წვრილი ბურჟუაზიული იდეოლოგიით». ხოლო დანარჩენი პარტიები—სოციალდემოკრატების მიერ რევოლიუციონური მუშაობის უფრო ადრე დაწყებით, «მისწრების თეორიით».

რომ ეს დებულებები მართალი იყვეს, მაშინ სწორეთ წინააღმდეგი უნდა მომხდარიყო და სხვა პარტიები უნდა გაძლიერებულყვნენ და არა სოციალდემოკრატები. მესამე დასაბუთებე ადრე ნაროდნიკები გაჩნდნ ჩვენში, მაგრამ მათ ფეხ ვერ მოიკიდეს და დალი ვერ დაჩინეს ჩვენ საზოგადო ცხოვრებას. და ეს იმიტომ, რომ ნაროდნიკული სოციალიზმი იყო წმინდა რუსული და შეეფერებოდა რუსეთის სინამდვილეს და არა საქართველოს.

ჩვენთან ერთათ მუშაობა დაიწყეს ბოლშევიკებმაც, მაგრამ ჩვენში ისინი არავითარი გავლენით არ სარგებლობდნენ. ასე რომ აქ «მისწრების თეორიაც» არაფერს არ ხსნის.

როც შეეხება «წვრილი ბურჟუაზიის იდეოლოგებს», ამ მხრით ჩვენში ს. ფედერალისტების პროგრამა და პრაქტიკა ყველაზე უფრო ახლო იდგა წვრილ ბურჟუაზიასთან, მაგრამ ძლიერი პარტია არ მოგვცა. საერთოთ ნაროდნიკებიც, ს. ფედერალისტებიც და ბოლშევიკებიც წვრილ ბურჟუაზიას უფრო მეტ ანგარიშს უწევდნენ, ვინემ «მენშევიკები», ცხადია, არც ეს «თეორია» შევლის საქმეს.

სოც.-დემოკრატიის საქართველოში სიძლიერის მიზეზი სულ სხვა არის. ეს აიხსნება შემდეგით: ა) მესამე დასამ, რომლის მთავარი ხელმძღვანელები მერმე «მენშევიკების» ბანაკში აღმოჩნდნ, თავიდანვე სისწორით აულა ალლა ჩვენი ცხოვრების განვითარებას და ქართველ დემოკრატიას მიუთითა მასზე. ბ) სისწორით დააფასა ჩვენი საზოგადოებრივი კლასები და მათი როლი საზოგადოებრივ მოძრაობაში და კერძოთ ჩვენი მუშათა კლასის. გ) ნაციონალური მოძრაბისათვისათვის სწორი გზის დასახვა, რომელიც გამოიხატებოდა მასში, რომ სოც.-დემოკრატამ ერთგული მოძრაობა დაუწყავშირა ჩვენში მუშათა მოძრაობას და დემოკრატიის ზრდას. ამან ჩვენი ერთგული მოძრაობა თავიდანვე სწორ კალაპოტში ჩააყენა და თავიდან ააცილა ის უბედურებანი, რომლებიც ჩვენ მეზობელ ერებს დაატყდათ თავზე, ხოლო როცა შესაფერისი პირობები შეიქმნა, ყველაზე დიდი გამარჯვება მოუპოვა მას.

დ) პოლიტიკური ბრძოლის დემოკრატიული მეთოდი რომლითაც თავიდანვე შეიარაღდა ს.დემოკრატია: აი ამ დემოკრატიულ ბრძოლის მეთოდზე აღზრდილი შეხება საქ. მუშათა კლასი და დემოკრატია რევოლიუციასა და დამოუკიდებლობას. და

ამიტომ მის ისტორიაში არავითარ გარდატეხასა და პრინციპების ღალატს ადგილი არ ქონია. ეს იყო მხოლოდ თავისი ნაცადი გზით ბრძოლის გაგრძელება.

დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, რომ ამ გზას იგი ს.დემოკრატიის მეთაურობით მომავალშიც შეერჩება და ეროვნულ ხომალდს სწორი გზით გაიყვანს სამშვიდობოზე.

ამის თავდებია მთელი ჩვენი წარსული მუშაობა და ჩვენი დემოკრატიის კულტურული და პოლიტიკური სიმწიფე.

კატო.

ს ა ე რ თ ე ფ რ ე ნ ტ მ ი .

უცხო ბატონობა მითაც არის სხვათა შორის ცუდი. რომ იგი შინაგან კლასიურ წინააღმდეგობას ზეწარს აფარებს, აბნელებს, ახშობს. აუცილებელი საპირობება გარედან მოსული მტრის წინააღმდეგ ბრძოლისა აერთებს ხშირათ მოწინააღმდეგე კლასებს და ჯგუფებს. ასეთ მდგომარეობაშია დღეს ქართველი ხალხიც, და ქართველ პოლიტიკურ პარტიებსაც აქვთ საერთო ფრონტი, საერთო საბრძოლველი საგანი: უცხოეთის ოკუპაცია. მარა, თავისთავთ ცხადია, მთ შორის საღაო და საწინააღმდეგო ამით არ გამქრალა. და იგი ჩვენი მთლიანი ფრონტის პირობებშიც იჩენს ხოლმე თავს. დღემდე მხოლოდ ერთი ორგანო, ჩვენი «ბრძოლა» იჭერდა თავს ამ სადაოზე ლაპარაკისაგან და მთელ თავის ძალას მხოლოდ კომუნისტ-მოძალადეების წინააღმდეგ მართავდა. დანარჩენი პარტიები თავის მოვალეობათ თვლიდენ ჩვენს პარტიას თავს დასხმოდენ, მისი იდეოლოგია და პრაქტიკა უარეყოთ. გაეზიარებუდია.

იერიში გახსნა დ. ვაჩნაძემ გახ. «მაშულიშვილში» № 4, ჯერ კიდევ გასული წლის ნოემბერში. მან ერთის დაკვირთი გააბათილა სოც.-დემ. წარსული, აწმყო და მომავალი: «გუშინ ჩვენ დაგვამარცხა ს.-დემ. დოქტრინამ და საქმემ. დაამარცხა ქვეყანაც და თვით სოციალდემოკრატია საქართველოში». როცა ს.-დ. საქართველოს მეთაური იყო, მისმა მთავრობამ «ირჩია თავის პარტიული გზა. სოციალისტურ დოქტრინიორობამ სძლია ქართული იდეა და სოციალისტურ ერთობას ანაცვალა ეროვნული. ყველაფერი დაიშალა. შეირყა ქართველიერის მრავალსაუკუნოვანი საფუძველი—საკუთრება, დაეცა საქართველოს ეკლესია. დაიქსაქსა ქართული საომარი ძალა, და საქართველოს საკუთარ ეროვნულ დოვლათს საძირკველი გამოეცალა. სოც.-დემ. პარტიამ გააგდო ხელიდან ძვირფასი ქართული ერთობის ჭურჭელი და საქართველოს დამოუკიდებლობას გაეპარდა ძირი».

ჩვენ არ ვართ წინააღმდეგი პოლემიკის და აზრთა სხვადასხვაობის საჯაროთ გამოტანის. ამ სტრიქონების ავტორი იმასაც ფიქრობს, რომ საერთო ფრონტი არ უნდა უშლიდეს აზრთა განსხვავების გამოიმქლადენებას. მაგრამ ერთი კი საპირობა: კეთილსინდისიერი მოპყრობა მოპირდაპირის აზრისა და მოქმედებისადმი, მათი სისწორით აღნიშვნა და შეფასება. და აბა რომელი ჭკვათა მყოფელი კაცი იტყვის, რომ საქართველო დაეცა იმიტომ, რომ მისი მეთაური იყო ერის მ მეთედისაგან ნდობით აღჭურვილი მთავრობა? ან ვინ იტყვის, რომ ეკლესია დაეცა ან სამხედრო ძალა დაიქსაქსა ს.-დ. მთავრობის წყალობით? ალბათ წინეთ რუსეთის ბატონობის ხანაში იყო აყვავებული ქართული ეკლესია და გვერთიანებული ქართული ჯარი, არა? სიმართლე ხომ ის არის, რომ არც ერთი და არც მეორე არ არსებობდა საქართველოს დამოუკიდებლობამდე. ეკლესია ჩვენ გამოვყავით სახელმწიფოსაგან, ჯარის შექმნას შევედევით, ნუ თუ ეს არის პირველის დაცემა, ხოლო მეორის დაქსაქსვა? მართალია მხოლოდ ის, რომ ჩვენ შევარყიეთ ფეოდალურ საკუთრების პრინციპი, მარა ამით მხოლოდ გზა გავუხსენით ერის განთავისუფლებას არტახებათ ქცეულ და შემბოროტველ მიწ-თმფლობელობის ფორმებისაგან.

ბ. დ. ვაჩნაძე კი პირველ რიგში სწორეთ ამ «მრავალ საუკუნოვან საფუძველს» ებლაუჭება და მის დაცემას მისტირის. ან რა საუცხოვო თაიგულია ეს სამი ყვავარჯენი ეროვნული დოვლათის: ფეოდალური საკუთრება, ეკლესია და ჯარი (უკანასკნელი ალბათ ამ პირველთა დასაცავათ). მარა ეს თაიგული ხომ ყველა ქვეყნის უკიდურეს რეაქციონერთა სამებბაა. მათი სანუკვარია. ხოლო ყოველი ლიბერალი და მით უმეტეს დემოკრატი მათგან იმიჯნება. საერთო თრონტში შემავალისთვის კი, ვგონებ, ერთი

რამ სავალდებულო უნდა იყოს: ელემენტარული დემოკრატიის დაცვა. ბ. ვაჭაშვილი
კი ამის ნატამალიც არ გააჩნია.

და საერთო «მამულიშვილი» დემოკრატიას არ სწყალობს: ბ. შ. ამირეჯიბი ერთ თავის ოხუჯურ-სერიოზულ ფელეტონში იმავე № 4-ში (იხ. «ზაფხულოთელი და ომი ქორდანია») აცხადებს, რომ კოლექტივისტური იდეები, ისე როგორც დემოკრატიზმი ქართველი ხალხის ცხოვრებაში მანვე ფაქტურად როლს თამაშობენო. სამაგიეროდ «რკინას და სისხლს» დიდი ადგილი უჭირავს მის საიმედო მომავლის გამოკვლევაში.

ჩვენ განგებ არ ვჩერდებით აქ იმ წერილებზე სადაც ეს მოკავშირენი ჯერ ს. დ. ოპოზიციის უპირებენ მიწასთან გასწორებას და გზა და გზა მთელ პარტიას აბათილებენ. შემდეგ მთით პარტიის მეთაურს ნ. ქორდანიას აცხადებენ ბურჟუაზიის მოურავათ და ისიც უფარვის მოურავათ. მეოცნებე ფანტაზიორი და თითქმის ბოლშევიკური გზის მიმდევრათ (იხ. მამულიშვილი № 7 «სოციალიზმი როგორც ბურჟუაზიის მოურავი»). თავისთავათ ეს წერილები არც აზრის სიღრმით მიიზიდვენ კაცს და არც სისწორით. მათში დამახასიათებელი მხოლოდ ერთია: წრეს გადასული გაბედულება. ეს კი საკმაო არაა, რომ იგინი საკამათო საგნათ გახდნენ.

ჩვენ გვინდა მხოლოდ ამ მოკავშირეთა დასახასიათებლად აღვნიშნოთ კიდევ რამოდენიმე ხაზი მათი მწერლობითი მოღვაწეობის, უმთავრესად იქ, სადა ისინი სოც.-დემოკ., მათი აზრით მაინც, ქებით იხსენიებენ. შენს მტერს ამისთანა ქება; ნიმუშათ მოვიყვანთ რამოდენიმე დახასიათებას «ომი ქორდანია», «მისი სალი ნაციონალიზმი», რომელმაც თურმე სძლია დემოკრატიზმს; იქვე ქვევით ომი კაცობრიობის აწუღო ტემპერატურათა გამოცხადებული და თვით ავტორი «რკინისა და სისხლის» მოციქულათ. ე. ი. თავის თავიც და ნ. ქორდანიაც აწუღო ტემპერატურაში გადაყავს ან კიდევ ბ. დ. ვაჩანაძე: ასწორებს რა მიწასთან მთელ ს. დ. პარტიას და სულთანთან უგალობს მენშევიზმს, შემდეგ მოწყალებას იღებს და საერთო ფრონტში იკარებს «ამ პარტიის საუკეთესო ნაწილს», რომელიც თურმე «უერთდებიან ქართველ მამულიშვილთა სხვა წრეებს და შედუღებულნი მათთან ერთის იდეით, ერთის საქმით, მხარ და მხარ იბრძვიან საქართველოს პოლიტიკურ განთავისუფლებისათვის. ეს ნაწილი ს. დ. პარტიისა შევისისხლობრა ქართულ ნაციონალურ ერთობას და ბრძოლას... ამაზე დაადებენ მათი მრავალი მკვდრები, ამაზე დაადებენ მათი ცოცხლები, რომელნიც დღემდის შეუდრევლად ნაციონალისტებთან ერთათ განაგრძობენ ქართულ ისტორიულ ბრძოლებს». ე. ი. ქართულმა სოც.-დემ. მიატოვა თავის ყოველი მიზნები და ჩვენ ნაციონალისტებს ამოვიდგვა გვერდში, ჩვენსავით ნაციონალისტი გახდაო. და თუ ვინმე ამას არ დაიჯერებს. ან შეებრძოლება. ის იქვე გამოცხადებულია არც მეტი, არც ნაკლები მტრათ და მოლაღატ. აი მოისმინეთ: «ვინც ამას არ ანგარიშობს, იგი პატრიოტულ სიბრძნეს მოკლებულია, ვინც ამას განგებ აქარწყლებს ის ქართველი ერის ერთობის მტერია; ის დაღატობს ქართველთა გამარჯვების საქმეს».

როგორც ხედავთ რიხი და გაბედულება დიდია. ბრალდებები და გასამართლება უღმობელი! მარა ვისი სახელით? ქართველი ხალხის? მარა როდის და სად აღჟურავა იგინი ქართველმა ხალხმა ასეთი უზენაესი უფლებებით?

და ჩვენ უნდა გულახდილათ ერთხელ კიდევ გავუმეოროთ ამ აკვიატებულ აზრის მქონეთ, რომელთაც მიზნათ დაუსახავთ შიგნიდან თუ გარედან სოც.-დემოკრატიის დამარცხება და დასუსტება. ერთათ ერთი ძალა, რომელსაც სერიოზული და უდავო მნიშვნელობა აქვს საქართველოს განთავისუფლებისათვის—არის ქართველი დემოკრატია: მუშა და გლეხი. ერთათ ერთი პარტია, რომელსაც შესწევს ძალა და უნარი ამ ბრძოლის ხელმძღვანელობის—არის ამ მუშათა და გლეხთა პარტია სოც.-დემოკრატია. ამ უკანასკნელთან უნდა მობრძანდნენ ისინი, ვისაც სურს ამ ბრძოლაში მონაწილეობა და არა მისი დაქინება და დანგრევა დაისახონ მიზნათ.

როცა მაგ. შ. ამირეჯიბი სწერს: «ჩვენი თანამშრომლობა სოციალისტებთან იმასა ჰგავს, რომ მარილის კენჭი წყალში ჩასდო. შეიძლება მარილი დადნეს, მაგრამ წყალიც დამლავდება»-ო. ის აშკარათ აღიარებს, რომ მიზანი მასაც იგივე აქვს, რაც ბ. სპ. კედიას—ს. დ. დასუსტება და გზიდან გადაცდენა. ოღონდ ბ. კედიას ამ მიზნით განუვა გამდგარი და იქიდან იმუქრება. ბ. შ. ამირეჯიბი კი მეგობრათ მოდის და თავი ჩვენი პარტიის დამლაშებისთვის გაუწირავს. ვუწინასწარმეტყველებთ, ის არც ისე დიდი კენჭია, რომ სოც.-დემ. დამლავოს და სჯობია, თუ რამე ძალა აქვს, დასამარილებელი

საქართველოს მტრებში ეძებოს და არა მის განთავისუფლებისთვის მებრძოლ შორის.

ჩვენ არ გვინდა აქ მათ ვეკამათოთ: მათი მსოფლმხედველობა და სოციალური ბაზა, რომელსაც ივინი წარმოადგენენ, ისედაც აშკარაა. ჩვენი მიზანი იყო მხოლოდ მკითხველისთვის მიგვეცა მათი სურათი: მას, მებრძოლს საქართველოში, უფლება აქვს იცოდეს და უნდა ვაცნობოთ. ვისთან და რასთან ექნება მას საქმე თავის ბრძოლაში.

ჩვენ არასოდეს არ ვიყავით დიდი თავყანისმცემელი ჩვენს შემარჯვენე წრეებთან გადაბმისა. მარა მაშინ წარმოადგენილიც კი არ გვექონდა, თუ ისინი ასეთ წმინდა რეაქციონურ სახეს გამოჩინდნენ.

ახლა კი უნდა ვთქვათ გადაჭრით: ან ეს ხალხი შესძლებს თავის ვიწრო ჯგუფურ ინტერესებზე მაღლა დადგომას და ერის ე. ი. ხალხის უმრავლესობის ნება-სურვილის დამორჩილებას. და ეს ნიშნავს შეთანხმების ნიადაგზე დადგომას, ე. ი. დემოკრატიულ რესპუბლიკის აღდგენაზე ზრუნვას; ან და ისმება საკითხი: რა აზრი და სარგებლობა მოაქვს მათთან სოციალისტების გადაბმას. გარდა ამ უკანასკნელებისთვის მასებში სახელის გატეხისა და მაშასადამე საქართველოს განთავისუფლებისთვის მებრძოლ მთავარ რიგებში არეუ-დარევის შეტანისა და ამით თვით საქართველოს განმათავისუფლებელ ბრძოლის დასუსტებისა?

რეჟენიძე.

წ ე რ ი ღ ე ბ ი ს ა ქ ა რ თ ვ ე ლ ო დ ა ნ .

ს ა ე რ თ ო მ დ გ ო მ ა რ ე ო ბ ა .

საოკუპაციო ხელისუფლების რეპრესიებზე წერა მოსაწყენია. მიუხედავად ამისა ჩვენ იძულებული ვართ აქიდან დავიწყოთ. და ეს იმიტომ, რომ მტრის შემოტევა დღითი დღე ძლიერდება და ჩვენთან ბრძოლის მეთოდები არა მხოლოდ არაადამიანურ, არამედ პირდაპირ ყაჩაღურ ხასიათს ღებულობს.

ოკუპანტები აცხადებენ, რომ სოციალდემოკრატიის ბუდე იყო და დარჩა გური. ამიტომ ის ამოიღეს ნიშანში და არავითარ ბანდიტურ ზომას არ ერიდებიან, რათა გურია გასტეხონ. ჯერ იყო და გაანადგურეს აღმოსავლეთი გურია ქ. ოზურგეთით. იქ დაატუსაღეს და რუსეთში გადასახლეს 500-600 გლეხი და ეს სულ რამოდენიმე თვის განმავლობაში. გადასახლებულთა ცხრა მეათედმა არ იცის არც ერთი სიტყვა რუსულ ენისა. ადვილიათ წარმოიდგენს რა მოვლის ამ ხალხს შორეულ რუსეთში. თქვენ იცით ამხ. სევერიანე თოიძის ვერაგულათ მოკვლა. სწორეთ ასევე დევნიან ყველა პოლიტიკურ მაწინააღმდეგეთ. ჩეკისტთა რაზმები, რომელნიც ჩვენს მუშაკებს და არალეგალურ მოღვაწეებს სდევნიან, შეიარაღებული არიან ტყვიისფრქვევლებით. ასეთი რაზმი 50 კაცს მაინც შეიცავს. თუ გაიგეს, სადმე იმალება რომელიმე მოღვაწე, ჩეკისტთა რაზმი საომრად დაირაზმება, ტყვიისფრქვევლებს აამუშავებს და სიცოცხლეს ასაღმებს, ვინც წინ შეეჩეხება. ამრიგათ პოლიტიკურ მოღვაწეებს ისევე სდევნიან, როგორც ყაჩაღებს. ხალხის აწიოკებას საზღვარი არ აქვს.

ამ ეპოქათ სამხედრო ოპერაციები დასავლეთ გურიაში გადაიტანეს. ქ. ლანჩხუთში დაარსდა ამიერ-კავკასიის ჩეკის განყოფილება. მისი სახელით გამოცხადებულია საალყო წესები. ყველგან გაკრულია ბრძანება, რომლის ძალით საღამოს 7 საათის შემდეგ ყველა მოქალაქეს ეკრძალება გარედ გამოსვლა, წინააღმდეგ შემთხვევაში ჩეკის პიკეტებს უფლება აქვთ გაუფრთხილებლად ესროლონ და იქვე მოჰკლან ბრძანების დამრღვევი. ამრიგათ ჩვეამ მშვიდობიანი ხალხი კანონს გარეშე გამოაცხადა.

ასეთი დევნა თუმცა ნაკლები მაშობით მთელ საქართველოში გრძელდება. უკანასკნელ დროს სასტიკათ სდევნიან აგრეთვე კომპარტიის «ოპოზიციონერთ». ეს გარემოება, აგრეთვე საერთო ეკონომიური არეუდარევა თვით კომპარტიის მიმდევართ სასოწარკვეთილებაში აგდებს. სოფლათ პური და ფართალი სულ აღარ იშოვნება. ქალაქებში კოლპერატივების წინ მთელი დღის განმავლობაში დაუსრულებელი კუდები მოსჩანან.

კიდევ უარეს მდგომარეობას იტყობინებიან მოსკოვიდან. ხშირია შემთხვევა,

როცა თბილისიდან და ბათომიდან თანამდებობის პირები თავიანთ ოჯახის წევრებთან ერთად და ნათესავებს 10 გირვანქიან ამანათებით უგზავნიან პურის ფეკილს.

პურის მომარაგების კამპანიის ჩაფუძნა იწვევს პანიკას კომუნისტთა გავლენიან წრეებშიაც კი. მოსკოვში საქმეთა გამო მივიღინებული კომუნისტები უკან გააპოზიციონერებული ბრუნდებიან. ამას არავინ მალავს. ამიტომ არის რომ პოლიტიკურ დევნილთა ღამ ღამობით სადარაჯოთ და მშვიდობიან მცხოვრებთა ასაწიოკებლათ კომუნისტური მასა ველარ გამოყავთ. საოკუპაციო ხელისუფლება ამჟამათ ფაქტიურად მსოფლოდ ჩეკას და მის რაზმებს ეყრდნობა.

ასეთ პირობებში ოპოზიციონერთა გავლენა კომპარტიში დღითი დღე ძლიერდება. «ოპოზიციას» თუ დაუჯერებთ, ახლო მომავალში კომპარტიის ორ ფრთას შორის მოსალოდნელია გადამტრეელი შეტაკებაც კი. სწორეთ ამის თავიდან ასაცილებლათ არის გამოწვეული ეს საშინელი რეპრესიები. მარტის პირველ რიცხვებში რუსეთში გადასასვლეს 400 «ოპოზიციონერი», ხოლო 10 მარტს 200 ჩვენი ამხანაგი.

მიუხედავათ სასტიკი რეპრესიებისა ჩვენი პარტიული ორგანიზაციები და ცენტრალური კომიტეტი განაგრძობენ აღებულ ხაზით თავის საქმიანობას.

ერთგული.

7 აპრილი 1928 წ.

გ უ რ ი ა.

ერთი წელია რაც მთელს საქართველოში დაიწყო არაჩვეულებრივი რეპრესიები. რაც დრო გადის ეს რეპრესიები, შენელების მაგიერ, უფრო მრავლდება და ბარბაროსულ ხასიათს ღებულობს. რამდენათაც საბჭოთა იმპერიის ჩეკისტთა ხელისუფლებას საგარეო მდგომარეობა ურთულდება, იმდენად ის მეტის რისხვით და სიმკაცრით ატყდება თავზე უფლება აყრილ და დამონებულ ქვეშევრდომთ. როგორც ხანას «მუშათა და გლეხთა» მთავრობას გადაუწყვეტია თავისი საგარეო და საშინაო მარცხიდან გამოწვეული ჯავრი, მშვიდობიან მოქალაქეებზე იყაროს. მართალია რეპრესიები მთელ საბჭოთა ტერიტორიაზე მიმდინარეობს. მაგრამ მოსკოვის ჯალათების ყურადღება განსაკუთრებით გურიანზეა შეჩერებული. გურიის მშრომელი გლეხების და მუშების დარბევაში და აწიოკებაში საბჭოთა იმპერიის მუშათა და გლეხთა მთავრობამ ასჯერ და ათასჯერ გაუსწრო თავის ტყუპს მეფის მთავრობას.

გურიის გასანადგურებლად ხელისუფლება არ დაკმაყოფილდა ადგილობრივი გურიის ჩეკით, მას დაახმარა სრულიად საქართველოს და ამიერ-კავკასიის ჩეკების წარმომადგენლები. ამ რიგად გურიაში მოქმედებს სამი ჩეკა. თვითულ მთიანთა თავიანი განსაკუთრებული რაზმი და ჯაშუშთა არმია ჰყავს და ერთმანეთს ეჯიბრებიან ხალხის დარბევაში.

ჯერ არ ნახული გაცოფებული იერიშები ჩეკისტთა ურდოებმა მიმდინარე წლის დასაწყისში მოიტანეს გურიანზე. პოლიტიკურ დევნილებს ტყვიისმტრქვეველებით შეიარაღებულ რაზმებით დაუწყეს დევნა. ამ ბარბაროსობის საილიუსტრაციოთ მე მინდა მოვიყვანო რამოდენიმე ფაქტი.

სოფ. მაკვანეთში და მის ახლომხალღ სოფლებში არალეგალურად ცხოვრობდა ჩვენი ამხანაგი. აქტიური პარტიის წევრი, სევერიანე თოიძე—ახლოგანა 27-28 წლის, ექვსი თვის მალული. მიმდინარე წლის იანვრის პირველ რიცხვებში თოიძე ვაკივებით ავად გახდა და იწვა კალანდარაშვილის სახლში (ს. მაკვანეთი). კალანდარაშვილის სახლთან ჩასაფრებულ ჩეკის აგენტის მეოხებით გაიგეს თოიძის იქ ყოფნა და მ იანვარს, დღის 3 საათზე 40-50 კაცისაგან შემდგარი რაზმი, ჩეკისტების თანხლებით და ოსურგეთის მილიციის უფროსის თანაშემწე გოგუაძის მეთაურობით თავს დაესხა კალანდარაშვილს. სახლს ალყა შემოარტყა და ასტეხა სროლა. სროლის ხმაზე, სიცხეში მყოფი თოიძე, საცკლების ამარა, რევოლვერით ხელში ლოკინიდან წამოიჭრა და გარეთ გამოაგარდა. გაჩაღდა თავდამსხმელებსა და დამხდურს შორის უსწორო ბრძოლა. თოიძემ იგრძნო, რომ მისი სიცოცხლის წამები დათვლილი იყო და მან გადასწყვიტა თავისი სიცოცხლე ძვირად დაეჯინა მტრისათვის. სროლის დროს მან მოჰკლა ერთი მილიციონერი. სასიკვდილოდ დასჭრა მეორე და მსუბუქად დასჭრა თვის გოგუაძე, მაგრამ იმავე დროს იქვე ჩასაფრებულ ჩეკისტის ტყვიამ განგმირა მისი რაინდული გული. გამხეცებული მილიციონერები და ჩეკისტები თოიძეს სიკვდილის შემდეგ შეიჭრენ

კალანდარაშვილის სახლში და შურისძიების მიზნით ვერაგულად მოჰკლეს დიასახლისი (კალანდარაშვილის მეუღლე) და დასურეს მცირე წლოვანი ბავშვი.

17 იანვარს, დღის 3 საათზე, ს. მლექედურში 40 50 კაცისაგან შემდგარმა რაზმმა ორი ტყვიისმრგვალებლით შეიარაღებულმა ალყა შემოარტყა ივანე ლლონტის სახლს და აუტეხა სროლა. ივანე ლლონტის სახლში მათ ეგულვებოდათ საქ. სოც.-დემ. პარტიის გურიის კომიტეტის თავმჯდომარე მილორი სიხარულიძე, ექვსი წლის ძალადი და ჩვენი პარტიის წევრი ჯ. ლლონტი. სიხარულიძემ და ლლონტმა სცადეს გაერღვიათ მტრის რაზმი და სამშვიდობოზე გასულიყვნენ. ამხ. ჯ. ლლონტმა რაღაც სასწაულით შესძლო მტერს დასძრომოდა ხელიდან, ხოლო მილორი სიხარულიძე დაიპირეს და იმავე დღესვე გადაგზავნეს თფილისის ჩეკაში.

ტყვიისმფრქვევლებით შეიარაღებულ რაზმების თარეშმა, როგორც სჩანს, შესაფერო ნაყოფი ვერ გამოიღო და აი ჩეკამ ახალ ზომას მიმართა. ამ რამოდენიმე დღის წინ მან გამოაცხადა საალყო წესები. საღამოს 7 საათიდან მშრომელი გლეხობა ქოხებში უნდა ჩაიკეტოს, გარედ გამოსვლის და მიმოსვლის უფლება არა აქვს. «თუ ვინმე გაბედავს და ამ წესს დაარღვევს, ჩვენ მას გაუფრთხილებლად ვესვრითო», იქადნება ჩეკა. რა მოხდა? რამ გამოიწვია ასეთი უკიდურესი ზომა, როგორც არის საალყო წესები? იქნებ გურია აჯანყდა, ან რაიმე გამოსვლა მოაწყო, ან უდიდესი ტერორისტული აქტი მოახდინა?

მარადერი ამის მსგავსი აქ არ ხდებდა და არც მომხდარა. გურიის მშრომელი ხალხი უწვევს მშვიდობიან შრომას. მაგრამ მას მაინც ანადგურებენ და არბევენ. მთელი მისი დანაშაულობა გამოიხატება იმაში, რომ ჩეკას იქვი აქვს, რომ გურიას თავს აფარებს ორიოდე პოლიტიკური დეენილი, თუმცა იმათ დიდი ხანია გურია დასტოვეს. ეს არის და ეს. ეს არის მიზეზი ამ მშრომელი ხალხის რბევისა და აწიოკების. მე თვით ვიყავი პირადად მოწამე ერთი სოფელის აწიოკების. მე ვუტკეროდი ამ საშინელ სურათს, თავი უნებურად ბარბაროსების შემოსევის ხანაში წარმოვიდგინე. ღამის 11-12 საათზე სოფელში იწყო შემოსვლა ჩეკისტთა რაზმმა. გაჰკრეს მთელი სოფელი და დაასლოებით ღამის 1 საათზე ატყვდა საშინელი სროლა. ეს იყო ოჯახზე თავდასხმის სიგანალი. შეიპრენ სახლებში, ღამის წყვიდადში ანაზდეულად გაისმა ბავშვების ტირილი, ქალების წივილი, დაჰერილ და სასიკვდილოდ გალახულ მამაკაცთა გულის გამგმირი გმინვა და ყვირილი, ძალების ყეფა. ღამის სიჩუმეში ამ მოულოდნელად ავარდნილ ჯოჯოხეთურ ხმაურობაში დროგამოშვებით გაისმოდა ჩეკისტების შემზარავი შეძახება და ცინიკური ლანდლეა-გინება. რამოდენიმე საათის შემდეგ «ნადავლით» დატვირთულმა ჩეკისტებმა სოფელი დასცალეს, რომ მეორე დამეს სხვა რომელიმე სოფელში მოეხდინათ მსგავსი თავდასხმა. ამ ხნის განმავლობაში პოლ. დატუსაღებულთა რიცხვი რამოდენიმე ასეულს უდრის. ამათში უმრავლესობა უკვე შორეულ ციბირში გადაგზავნეს.

პოლიტ. ტუსაღების წამება ეს ხომ ჩეკის ძველის ძველი ზომაა—ის უკვე სამუდამოდ დამკვიდრდა ჩეკაში და ჩეულებრივ საშვალებად გადაიქცა. პოლიტიკურ ტუსაღის წამება ან წამების ქვეშ სიკვდილი საქართველოში უკვე ჩეულებრივი მოვლენა და ის არავის არ ავირვებს. საილიუსტრაციოთ მე მაინც მინდა რამოდენიმე მაგალითი მოვიყვანო გურიის უკანასკნელ ცხოვრებიდან. ამ ორი თვის წინეთ დაიპირეს ი. ბარამიძე 60 წლის მოხუცი ცემით სიკვდილის კარამდე მიიყვანეს და შემდეგ თფილისის ჩეკაში გადაგზავნეს. წელამდე წყალში ჩააგდეს ახალგაზდა მ. მიქანაძე და რამოდენიმე დღის შემდეგ დასივებული და დაავთმყოფებული ამოიყვანეს იქიდან. თმები

სევერიანე თოიძე.

დაავლიჯეს და ცემისაგან მოძრაობის უნარი დაუკარგეს ახალგაზდა მაკ. გოგობაშვილს. ყველა წამებულთა ჩამოთვლა შეუძლებელია. იშვიათი ტუსალი თუ გადაურჩება წამებას. მაგრამ ამ ბარბაროსულ საშვალეობათა ცვერ აღწევს ჩვეა თავის მიხანს. ქართველი ტუსალი მაინც არ ტყდება და იობის მოთმინებით იტანს ყოველგვარ წამებას. უკუშმარტივად დღესაც თამამად შეგვიძლია გავიმეოროთ ქართველი ტუსალის შესახებ პოეტის სიტყვები:

«არას ითხოვენ? ზვიადათ
ამყად იტანჯებიან
რალაც მომავლის იმედით
სიამოვნებით კვდებიან».

8 აპრ. 1928 წ.

გურული.

ა რ ჩ ე ვ ნ ე ბ ი ე ვ რ ე პ ა შ ი .

1. საფრანგეთში.

უკანასკნელ საპარლამენტო არჩევნებს საფრანგეთში ხშირად უწოდებენ «პუანკარეს პლემბისციტს». პუანკარე წარსდგა ქვეყნის წინაშე თავისი ორი უკანასკნელი წლის განმავლობაში წარმოებულ პოლიტიკის შედეგებით. 1926 წელს დაიწალა საბოლოოთ «მემარცხენე კარტელი», რომლის მთავარ შემადგენელ ნაწილებს წარმოადგენდენ რადიკალ სოციალისტური და სოციალისტური პარტიები, მემარცხენეთა კარტელმა არჩეულმა 1924 წელს, ვერ გამოიჩინა საკმარისი მთლიანობა. შინაგანი თანხმობა და ძალა, რომ ფრანკის კატასტროფიულ დაცემას და ფინანსიურ ცხოვრების არეფ-დარეფას გამკლავებოდა. პერიოს დემოკრატიულ მთავრობის გადადგომის შემდეგ საჭირო შეიქნა მაგარი, ავტორიტეტინი სამინისტრო, რომლის მარცხნით შედგენა უსოციალისტებთან შეუძლებელი იყო; სოციალისტები კი, დოქტრინალური მოსაზრებებით, ძალაუფლებას განუზღვედნენ, რამაც რამდენიმეთ ხელი შეუწყო რადიკალურ ბურჟუაზიულ ელემენტების მარჯვნივ გადახრას. 1924 წ. არჩეულ მემარცხენე პალატაში შეიქნა ახალი უმრავლესობა, «უნიონ საკრე-სი (საერთო ფრანკის), შემდგარი ერთის მხრით მემარჯვენე და ზომიერი ჯგუფებიდან. მეორეს მხრით რადიკალ სოციალისტების ნაწილისაგან. ამ პრელმა უმრავლესობამ, რომელსაც თავი მოუყარა ფინანსიური კატასტროფის საფრთხემ, მოიწვია თავის ბელადათ რაიმონდ პუანკარე, რომელმაც შეადგინა «ფრანკის» მთავრობა. საერთო ფრანკის გარეშე დარჩენ კომუნისტები, სოციალისტები და დარადიკალ-სოციალისტების მემარცხენე ნაწილი. ბანკებსა და ბურჟუაზიის ნდობას დაყრდნობილმა პუანკარეს მთავრობამ ფრანკის კურსი მალე საგრძობლათ გამოასწორა, ერთს დონეზე დააყენა. ბიუჯეტი მოაწესრიგა, გაუმკლავდა საშურო საშინაო და საგარეო ვალდებულებებს და მოამზადა პირობები ფრანკის საბოლოოთ გაჯანსაღების-სტაბილიზაციისათვის. მაგრამ ყველაფერი ეს გატარებულ იქნა გადასახადების უზომო ზრდის საშვალეობით. გადასახადები კი დააწვა მომეტებულათ მშრომელსა და შუათანა კლასებს. ამ ანტიხალხურ ფინანსიურ პოლიტიკას თან სდევდა კონსერვატიზმი სოციალურ სფეროში. მხოლოდ საგარეო პოლიტიკა დარჩა ხელუხლებელი, იმ ხაზით წარმოებული, რომელსაც დაადგა 1924 წელში პერიოს მთავრობა და რომელსაც დღემდე განაგრძობს ბრიანი.

აი ამ პოლიტიკის დადასტურებას სთხოვდა ამრჩევლს პუანკარე. მისი დროშით გამოდიოდენ არჩევნებში მემარჯვენე პარტიები, ცენტრის ჯგუფები და რადიკალ სოციალისტების დიდი ნაწილი. ამ პირავალფეროვან ბლოკს ბურჟუაზიულ პარტიებისას აერთიანებდა არა გარკვეული საერთო პოლიტიკური პროგრამა. არამედ მხოლოდ ამ დროის საკითხი, ფრანკის-სტაბილიზაციის ამოცანა. და რადგანაც მისი გატარება პუანკარეს მთავრობამ წარმატებით დაიწყო, მოსალოდნელი იყო, რომ ქვეყნის უმრავლესობა მის პოლიტიკას დადასტურებდა. ამიტომ არჩევნებში პუანკარეს დროშას ამოფეფრა ისეთი ელემენტები, რომლებიც გატაცებული იყვნენ უფრო დეპუტატათ გასვლის სურვილით, ვინემ წრფელი მომხრეობით «უნიონ საკრე-სი, რომელშიც უფრო მემარჯვენე ელემენტებს აქვს წონა და გავლენა.

ბურჟუაზიულ გაერთიანებულ ფრონტის მთავარ მოწინააღმდეგეთ გამოტყუებულ სოციალისტური პარტია. სადღესო პოლიტიკაში ის მოითხოვდა გადასახადების ტვირთის მშრომელ მასების ზურგიდან შეძლებულ კლასებზე გადატანას. ფინანსიურ რეფორმის გატარებას არა მშრომელთა, არამედ კაპიტალის და მისი შემოსავლის ხარჯზე; ავრთვე შეინაურ პოლიტიკის სხვა დარგებშიც «საერთო ფრონტის» კონსერვატიულ პოლიტიკას ის უპირდაპირებდა დემოკრატიულ რეფორმებს: სოციალურ კანონმდებლობის გაფართოებას, 8 საათ. სამ. დღის დაცვას, ამნისტიას პოლიტიკურ ტრუსალებსათვის და სხვა. მისი საერთო ლოზუნგი იყო არჩევნებში: ბ რ ძ ო ლ ა რ ე ა ქ ც ი ა ს თ ა ნ . და ყველა რეაქციონურ და კონსერვატიულ ელემენტებსაც სწორედ სოციალისტური პარტია ჰყავდათ ამოღებული ნიშანში. მთელი ძალა ბურჟუაზიულ საერთო ფრონტისა მიმართული იყო სოციალისტების წინააღმდეგ. მხოლოდ ერთი მცირე ნაწილი რადიკალურ სოციალისტური პარტიისა ებრძოდა არჩევნებში არა სოციალისტურ პარტიას, არამედ რეაქციას. ამგვარათ საარჩევნო ბრძოლაში დაირაზმა ერთი მეორის წინააღმდეგ ორი მთავარი ბანაკი: გაერთიანებული ბურჟუაზია და სოციალიზმი.

როგორი იყო კომუნისტური პარტიის პოზიცია?

ცნობილია, რომ ევროპის კომპარტიები მოსკოვის ყურმოჭრილი მონებია. საფრანგეთის და გერმანიის უკანასკნელ არჩევნების შემდეგ კი ისიც უღაო გახდა ევროპაში, რომ რეაქციისა და სოციალიზმის ერთმანეთთან ბრძოლაში მოსკოვის ფალავანი რეაქციაა. აი მოსკოვის ამ მოსაზრებით განისაზღვრებოდა საფრანგეთის კომპარტიის პოზიცია. ამ უკანასკნელის მთელი საარჩევნო ენერჯია, პრესა. აგიტაცია, ფული მიმართული იყო სოციალიზმის დასუსტებისაკენ. სწორედ იქ აწარმოებდენ განსაკუთრებით გააფთრებულ კამპანიას კომუნისტების, საცა გამარჯვების შანსი სოციალისტ ჰქონდა. მოსკოვის კარნახით მათ წამოაყენეს ცნობილი «სამანიოვრო» ლოზუნგი—«მუშურ-გლეხური ბლოკი», ბლოკი არა სოციალისტურ პარტიასთან, არამედ ვითომ მუშების «ბლოკი» ფაბრიკა-ქარხნებში, რა თქმა უნდა, კომუნისტების ხელმძღვანელობით. ერთის სიტყვით, საფრანგეთის სოციალისტურ პარტიის წინააღმდეგ არჩევნებში იბრძოდა ფაქტიური ბლოკი ბურჟუაზიულ პარტიების და კომუნისტების. რეაქციონერები ბრძოდენ კომუნისტებს მხოლოდ სიტყვით, შუათანა კლასების დასაშინებლათ, და ებრძოდენ იმდენათ, რამდენათ კომუნისტური საშუაროების განვადებით იმედი ჰქონდათ სახელი გაეტეხათ სოციალიზმისათვის. ნამდვილათ კი, არც კრებებზე და ხშირად არც პრესაში რეაქციონერები არ მალავდენ, რომ მათ კომუნისტების გამარჯვება ერთიან სოციალისტებისას. ეს ჩუმი ფაქტიური ბლოკი რეაქციასა და კომუნისტებს შორის საშუარაზზე გამოვიდა არჩევნების მეორე რიგში.

საქმე იმაშია, რომ ამქაზად საფრანგეთში არჩევნებში სწარმოებდა ძველი, ომის წინა დროის საარჩევნო კანონი. განსაზღვრული საარჩევნო ოლქი ირჩევს განსაზღვრულ რიცხვს დეპუტატებისას. ოლქი დაყოფილია საარჩევნო უბნებათ, თითო უბანს უწევს ერთი დეპუტატი, რომელიც ირჩევა გამოცხადებულ ამრჩეველთა ხმის უმეტესობით. ხოლო თუ არჩევნების პირველ დღეს არც ერთ კანდიდატს არ მოუვიდა ხმის უმეტესობა, ამ დღის შედეგები გაბათილებულია, ერთ კვირაში ხელმეორეთ ინიშნება არჩევნები (მეორე რიგი) და ამ ხელმეორე არჩევნებში ითვლება არჩეულათ ის კანდიდატი, რომელიც მიიღებს ხმების შედარებითი უმრავლესობას.

წელს განსაკუთრებით დიდი იყო კანდიდატების რიცხვი, რის გამო პირველი რიგის არჩევნებში ასარჩევ 613 დეპუტატზე მხოლოდ ორასიოდენ გავიდა. პალატის შემადგენლობა უნდ გადაწყვიტა არჩევნების მეორე რიგს, რომელიც დანიშნული იყო 29 აპრილისათვის. ხელმეორე არჩევნები საშუალებას აძლევს მონათესავე პარტიებს ერთი მეორეს დაეხმარონ. აი მაგალითი: ერთ-ერთ მუშურ საარჩევნო უბანში, მონბელიარისაში (დუს-დეპარტამენტი) პირველი რიგის არჩევნებში მიიღეს ხმები:

რეაქციონერმა ბოფლმა	8.562
სოციალისტმა რიუკლენმა	4.112
კომუნისტმა რენარმა	3.500
ორ რადიკალ კანდიდატმა	3.000

დანარჩენი ხმები განაწილდა ორ უპარტიოს შორის. დანიშნა მეორე რიგის არჩევნები. ერთად ერთი საშუალება რეაქციონერის დასამარცხებლათ, რომ მის მომყოლ უძლიერეს დემოკრატიულ კანდიდატს, ამ შემთხვევაში სოციალისტს, მხარი და-

უჭირონ დანარჩენმა კანდიდატებმა, რომელთაც უნდათ რეაქციის დამარცხება, ანუ ეს არ ძალუძთ. ჩვენს მაგალითში საკმარისი იყო კომუნისტს და რადიკალებს მოეხსნათ თავიანთი კანდიდატურა, რომ რეაქციონერის დამარცხება უზრუნველყოფილიყო.

სწორედ ასეთი ტაქტიკა ჰქონდათ წინასწარ გადაწყვეტილი სოციალისტებს. მათის კონგრესის დადგენილებით მეორე რიგის არჩევნებში პარტიას ყველგან უნდა მოეხსნა თავისი კანდიდატი რადიკალ-სოციალისტის ან კომუნისტის სასარგებლოთ. თუ ან ერთს ან მეორეს მეტი შანსი ექნებოდა რეაქციონერის დამარცხებისა, ვინც სოციალისტს, ასეთივე იყო მემარცხენე რადიკალ-სოციალისტების გადაწყვეტილება. ეს იმდენათ უდაო და საყველთაოთ მიღებული ტრადიციის საფრანგეთის დემოკრატიკაში, რომ არავის ეუკი არ შესდიოდა, რომ ფრანგი კომუნისტებიც ამ გზას დაადგებოდნენ. მით უმეტეს, რომ ეს მათს პირდაპირ ინტერესს შეადგენდა: პირველი რიგის არჩევნებში საფრ. კომუნისტებმა ვერცერთი დეპუტატი ვერ გაიყვანეს. ხოლო ამ დემოკრატიული ტრადიციის დაცვით მათ, მიღებული ხმების მიხედვით, უნდა გაეყვანათ მეორე რიგში იმიდენივე დეპუტატი, თუ არა მეტი, რამდენიც წინა პალატაში ჰყავდათ (25). მით უფრო დიდი იყო განცვიფრება და აღშფოთება სოციალისტურსა და დემოკრატიულ წრეებში, როცა პირველი რიგის არჩევნების მეორე დღეს «ლ'იუმანიტე»-მ გამოაცხადა პარტიულ მდივნის, სემარის, ხელმოწერით, რომ საფრანგეთის კომპარტია უკუაგდება ყოველივე საარჩევნო შეთანხმებას მეორე რიგისათვის და კვლავ წამოაყენებდა თავის კანდიდატებს ყველა საარჩევნო უბნებში, იქაც კი, საცა კომუნისტს არ ექნებოდა არავითარი შანსი შედარებითი უმრავლესობის მიღებისა. ხოლო კომუნისტებს, რომლებიც ჩვენს დადგენილებას არ დაემორჩილებიან, დასძენდა სემარის, «განდენის თავის წიაღიდან რევოლუციური პოლიტარიკით». ამ დადგენილების ერთად ერთი აზრი იყო: რეაქციის გამარჯვებისათვის ხელის შეწყობა, სოციალისტების და დემოკრატიის პოზიციის დასუსტება მომავალ პალატაში, თუნდაც თვით საფრანგეთის კომუნისტურ პარტიის მსხვერპლათ მიტანის ფასათ. ასეთი პოლიტიკური თვითმკვლელობა ფრანგ კომუნისტების მხრით გაუგებარი იყო, სანამ სოციალისტურმა «პოპიულურმა» არ გამოაქვეყნა შემდეგი ამბავი: ეს ტაქტიკა მოსკოვს უკარნახებია ფრანგებისათვის, რითაც მათშიაც დიდი მღელვარება და უკმაყოფილება გამოუწვევია. საფრანგეთის კომპარტიის ცენტრს წამსვე გაუგზავნია დელეგატებათ ორი დეპუტატი კომუნისტი, რენო ეანი და დორიო ბერლინი, საცა იმ ხანათ იმყოფებოდა კომინტერნის კაცი, ცნობილი მანუილსკი. დელეგატებს მოუხსენებიათ მისთვის თუ რამდენათ სახელგამტები და საზიფათო იქნება ფრანგ კომუნისტებისათვის ასეთი ტაქტიკა და უთხოვიათ ინსტრუქციის შეცვლა, რაზედაც პასუხათ მიუღიათ: როგორც გიბძანეს, ისე მოიქცეთ, მოსკოვმა იცის რასაც აკეთებსო! დელეგატები გაუბილებულნი დაბრუნდნენ, ფრანგების ცეკამაც ვეღარ გაბედა მოსკოვის ურჩობა და გასცა ბრძანება ყველა საარჩევნო უბნებში კვლავ წამოაყენებიათ კომუნისტი კანდიდატები. ეს ტაქტიკა ყველგან გატარებულ იქნა ერთის გამოწკლისით: მათ მოხსნეს თავისი კანდიდატები სხვების სასარგებლოთ ორ დეპარტამენტში: ზედა-რიენს და ქვედა-რიენსაში. ეს დეპარტამენტები შეადგენენ ელზასს, საცა ამ ბოლო ხანებში თავი იჩინა ეგრეთ წოდებულმა «ავტონომისტურმა» მოძრაობამ: ეს არის წმინდა რეაქციონერი, კლერიალური, კათოლიკურ სამღვდელფობის მოძრაობა, რომელსაც არაფერი საერთო აქვს არამც თუ სოციალიზმთან, არამედ დემოკრატიზმთანაც კი, და სწორედ ამ კლერიალებს სასარგებლოთ მოხსნეს თავისი კანდიდატები კომუნისტებმა ელზასში. საცა გამარჯვების შანსი თითქმის ყველგან სოციალისტებს ჰქონდათ და ეს მოხდა აშკარათ, დღის სინათლაზე. ასე გავიდა რამოდენიმე კლერიაკალი-დეპუტატი ელზასიდან.

არანაკლები ერთობა სუფევდა კომუნისტებსა და რეაქციონერებს შორის საფრანგ. სხვა მრავალ საარჩევნო უბნებში. სოც. პარტიის ლიდერის, ბლიუმის, კანდიდატურა იყო წარმოყენებული პარიზის მეოცე უბანში. აქ მას დაუპირდაპირდა მეორე რიგის არჩევნებში რეაქციონერი გოტრა და კომუნისტი დიუკლო. მთელი რეაქციონერი ბურჟუაზიის გააფთრებული ყიყინა იყო: ბლუმი უნდა გაშავდეს, სოციალისტურ ფრაქციას თავი უნდა მოვკვეთოთ, და რადგან არ იყო იმედი, რომ ბლიუმის დამარცხებას მემარჯვე შესძლებდა, რეაქციონერებმა გადაწყვიტეს შეეწირათ თავისი კანდიდატები და ხმა მიეცათ კომუნისტისათვის. აი სიტყვა სიტყვით ის მო-

წოდება, რომელიც მათ გაავრცელეს თავის ამრჩევლებში პარტიის მე-20- უბანში ჩვენების წინადადება: «მოქალაქენო, ფხიზლათ იყავით! ნამდვილი მტერი, ეროვნული საფრთხე — ბლუმი. ერთი კომუნისტი მტერი თუ ნაკლები პალატაში — ამას მნიშვნელობა არ აქვს. მაშინ როდესაც ლეონ ბლუმი ქვეყნის დამანგრეველთა ნამდვილი წინააღმდეგობაა!» რეაქციონერ ამრჩევლებმა ყურად იღეს ეს მოწოდება; მათი ხმებით არჩეულ იქნა კომუნისტი დიუკლო ლეონ ბლუმის წინააღმდეგ.

მოყვანილი მაგალითები საკმარისია იმ როლის დასახსიათებლათ, რომელიც მოსკოვმა ითამაშა საფრანგეთის არჩევნებში. რაც შეეხება პოლიტიკურ ზიანს, რომელიც მოსკოვმა საფრანგეთის სოციალისტებს და დემოკრატებს მიიყენა. ის გამოიხატება შემდეგ ციფრებში: სოციალისტებიდან გაშავდა მოსკოვის ბრძანების წყალობით 30-მდე დეპუტატი, რადიკალ-სოციალისტებიდან — 20. თუ არა მოსკოვის ჩარევა, წლევანდელი არჩევნები ოდნავათაც ვერ შეცვლიდნენ ძალთა განწყობილებას ახალ პალატაში ძველთან შედარებით, ე. ი. საფრანგეთს ეყოლობოდა მომავალი 4 წლისთვის გარკვეული პროგრესიული სახის პალატა.

მიუხედავთ იმისა, რომ მის წინააღმდეგ მიმართული იყო გაერთიანებული ფრონტი ბურჟუაზიისა და კომუნისტებისა, სოციალისტური პარტია გამარჯვებული გამოვიდა ბრძოლიდან. მან მიიღო 1.700.000 ხმა (საერთო რიცხვი მიცემულ ხმებისა უდრის დაახლოებით 8 მილიონს. ქალებს საფრანგეთში აქამდე არ აქვთ საარჩევნო უფლება) და მოიპოვა 100 მანდატი, იმდენი, რამდენიც ძველ პალატაში ჰქონდა. კომუნისტებმა კი მიიღეს 1.100.000 ხმამდე და მხოლოდ 12 მანდატი.

ჩვენთვის განსაკუთრებით საინტერესოა, რომ მოსკოვის განზრახვა მხოლოდ ნაწილობრივ ასრულდა: თუ მანდატების რიცხვის მიხედვით სოც. პარტიამ შეინარჩუნა თავისი პოზიცია, ეს მოხდა კომუნისტურ ამრჩევლ მუშების წყალობით, რომლებიც წინააღმდეგ მოსკოვის და საკუთარი ცენტრის ბრძანებას და მთელს რიგ საარჩევნო ოლქებში მეორე რიგის არჩევნებში ხმა მისცეს არა ხელმეორეთ წამოყენებულ თავის პარტიის კანდიდატს, არამედ სოციალისტს და მით უზრუნველყვეს უკანასკნელის არჩევა. ერთი მაგალითი: ჩვენ ზევით მოვიყვანეთ პირველი რიგის არჩევნების შედეგები მონბელიარის საარჩევნო უბანში. ცენტრის ბრძანების თანახმად იქ უკანასკნელ მომენტში კომ. ორგანიზაციამ გამოაცხადა, რომ პარტია კვლავ აყენებს რენარის კანდიდატურას და მოუწოდებს თავის ამრჩევლებს კვლავ მას მისცენ ხმა. რომ კომუნისტურ ამრჩევლებს ყურადღებოთ პარტიის მოწოდება, გავიდოდა რეაქციონერი ბოფლი. ნამდვილათ კი მეორე რიგის არჩევნებს მოჰყვა ასეთი შედეგი:

- სოც. რეპუბლიკანები მიიღო 11.268 ხმა.
- რეაქტ. ბოფლი . . . . . 10.695 ხმა.
- კომ. რენარმა . . . . . 140 ხმა (წინანდელ 3.500 მაგივრათ).

ე. ი. თითქმის ყველა 3.500-მა კომუნისტურათ განწყობილმა მუშამ ხმა მისცეს რიიუკლენს და მით მოუპოვეს გამარჯვება სოციალისტს რეაქციონერის წინააღმდეგ. სწორედ ასევე იქნა არჩეული სოც. პარტიის ერთი ლიდერთაგანი პოლ ფორი ცნობილ შნიედერის ქარხნების რაიონში. ქალაქ ლეკრუზო-ში. აქაც კომუნისტს ამრჩევლების დიდმა უმეტესობამ უკუაგდო მეორე რიგის არჩევნებში პარტიის ბრძანება და ხმა მისცა არა კომუნისტს, არამედ პოლ ფორს. ასევე მთელს რიგ საარჩევნო ოლქებში. ეს არის პირველი თვალთ დასახანი შედეგები მოსკოვის დამლუბველი ოპეისა. ხოლო მის სრულს ნაყოფს საფრანგეთის კომპარტია მომავალში მოიმკის. ყველგან, საფრანგეთის ყველა ინდუსტრიულ რაიონებში მუშათა მასაში ცხარე უკმაყოფილება და აღშფოთება გამოიწვია მოსკოვის ქცევამ, ბევრ მუშას აუხილა თვლი რუსულ კომუნისტების რეაქციონერ ბუნებაზე და საუტსოვო ნიდაგი შეუქნა სოც. პარტიას კომუნისტთან ბრძოლაში. არა ნაკლებ მნიშვნელოვანია ცვლილება, რომელიც მოსკოვის მოქმედებამ გამოიწვია ფრანგ სოციალისტების სულისკვეთებაში. სამწუხაროთ ამით რიგებშიც მრავლათ მოიპოვება ხალხი, რომელთაც აქამდე სწამთ კომუნისტთან ნათესაობა და მუშათა პარტიისათვის შეუფერებლათ მიაჩნიათ მასთან შეურთიკებელი ბრძოლა. იმ როლის შემდეგ კი, რაც მოსკოვმა უკანასკნელ არჩევნებში ითამაშა, პარტიაში სეგრამობლათ მოუსუსტდა ბოლშევიზმების გავლენა.

სოც. პარტიის გამარჯვების მნიშვნელობის დასაფასებლათ საჭიროა მის მიერ ეხლახან მიღებული ხმების რაოდენობა შევადაროთ წინანდელ არჩევნებისას. სამწუხაროთ შეუძლებელია ამ შედირებისთვის 1924 წლის არჩევნების შედეგებით ვისარგებ-

ლოთ, რადგანაც მაშინ პარტია გამოდიოდა არჩევნებში განსაკუთრებულ პირობებში: განსხვავებული იყო საარჩევნო წესი (უახლოვდებოდა პროპორციონალურს) და მემარცხენე პარტიები (სოციალისტური, რადიკალ-სოციალისტური და რესპუბლიკანურ-სოციალისტური) გამოდიოდნენ ბევრს საარჩევნო ოლქებში საერთო სიებით. სამაგიეროთ თუ 1919 წლის არჩევნების შედეგებს მივიღებთ საწინააღმდეგო და ვინახავთ, რომ სოც. პარტიამ წელს მიიღო იმდენივე ხმა, რამდენიც 1919 წელს, რაც წარმოადგენს დიდს წარმატებას და აი რატომ: 1919 წელს სოც. პარტია მითლიანი იყო, კომუნისტები მას გამოეყო მხოლოდ 1920 წელს, ტურის კონგრესზე. მკითხველმა იცის, რომ მაშინ პარტიულ მასების დიდი ნაწილი კომუნისტებს გაჰყვა და ეს უკანასკნელნი სოციალისტებს უჯარო გენერლებს ეძახდნენ. უკანასკნელი არჩევნების შედეგი კი გვიჩვენებს, რომ მისი ძველი გავლენა ხალხში აღდგენილია, და რომ ის გაცილებით უფრო მასიურიცაა ვინემ. კომუნისტური პარტია, რომელმაც მხოლოდ 1.100.000 ხმა, ე. ი. სოციალისტების მიერ მიღებული ხმების მხოლოდ ორი მესამედი მიიღო, ეს გავლენა კიდევ უფრო მძლავრი იქნებოდა, ჩვენის აზრით, რომ სოციალისტ. პარტიას უფრო სწორი და გარკვეული ხაზი ჰქონდეს კომუნისტების მიმართ და რომ ის გადაპირულ ბრძოლას აწარმოებდეს ბოლშევიკების წინააღმდეგ. სამწუხაროდ ბელადების უმრავლესობა ჯერაც სავსებით ვერ განთავისუფლებულა ბოლშევიზანურ ტენდენციებისაგან. ამან არჩევნებში იჩინა თავი: პარტია შეტევას მხოლოდ მარჯვნივ აწარმოებდა, კომუნისტების მიმართ კი ადგილს თვალდაცვის ხაზს.

ძალთა განწყობილების როგორი სურათია არჩევნების შემდეგ? პუნქტარეს პოლიტიკა, «უნიონ საკრე»-ს გაერთიანება გამოვიდა გამარჯვებული არჩევნებიდან. ამ გაერთიანების მთავარ მემარჯვენე ძალას, ე. წ. დემოკრატიულ ალიანს (მარენის ჯგუფი) ახალ პალატაში ეყოლება 130—140-დე დეპუტატი. დაზიანდა უმთავრესად შუათანა ქლასების (ქალაქის წვრილ ბურჟუაზიის და გლეხების წარმომადგენელი) პარტია—რადიკალ-სოციალისტები, რომლებმაც 10-დე მანდატი დაჰკარგეს. ეს ის პარტიაა, რომელიც 1924 წლის არჩევნებმა ქვეყნის მართვა-გამართობას სათავეში წამოაყენა და რომელმაც ვერ შესძლო ამ დაკისრების შესრულება. ფრანკის კრიზისის (რომელიც გამოწვეული იყო არა მისი, არამედ წინა, მემარჯვენე მთავრობების პოლიტიკით) საბედისწერო დღეებში ვერ გამოიჩინა გაბედულება, შინაგანი სიმტკიცე. ორათ გაიყო და ნაწილობრივ პუნქტარეს ფრთას შეაფარა თავი. მისი ახლად არჩეულ დეპუტატების ნაწილი «უნიონ საკრეს» ლოზუნგით გამოდიოდნენ არჩევნებში და ისევ პუნქტარეს მთავრობას მიემხრობიან ახალ პალატაში. მხოლოდ მცირე ჯგუფი რადიკალ-სოციალისტებისა, დეპუტატ დალადიეს ხელმძღვანელობით, ძველებურათ ოპოზიციის გზას აღვანან. წმინდა ოპოზიციას წარმოადგენენ: სოციალისტები—100 (ან ცოტა მეტი) დეპუტატი, კომუნისტები—12, დალადიეს რადიკალ-სოციალისტები—30-40 დეპუტატი. ამგვარათ «უნიონ საკრეს» მთავრობას პალატის დიდი უმრავლესობა დაუჭერს მხარს. მაგრამ გასული უმრავლესობა მეტათ ჭრელი და გაურკვეველი პოლიტიკური სახისაა. რადიკალ-სოციალისტებს და მემარჯვენე დემოკრატიულ ალიანს შუა 200-ზე მეტი ზომიერი ან ზომიერ-მემარცხნე დეპუტატებია, რომელთა უმრავლესობის პოლიტიკური სახე დღესაც, არჩევნების ერთი თვის შემდეგ, გარკვეული არ არის. «უნიონ საკრეს» ლოზუნგით გასულნი, ისინი ალბათ მხარს დაუჭიერებენ პუნქტარეს მთავრობას, სანამ ფრანკის სტაბილიზაცია არ მომხდარა. ხოლო რადესაც ეს უკანასკნელი ვატარდება, დისიმბა გარკვეული პოლიტიკური ამოცანები, განახლდება ზოგადი პოლიტიკური ბრძოლა, და მაშინ მოსალოდნელია რომ ამ ორასი გაურკვეველი დეპუტატის დიდი ნაწილი უფრო მარცხნივ აიღებს კურსს. ამ გზასვე დაადგენია, უეჭველია, ის რადიკალ-სოციალისტებიც, რომლებიც დღეს საერთო ფრონტში არიან. მაშინ შესაძლებელია სულ სხვა სახე მიიღოს 1928 წლის პალატამ, ვინემ ეს დღეს სჩანს. ეს ქმნის არეულობას პოლიტიკურ ვითარებაში და უკვე აღონებს მემარჯვენე ელემენტებს, რომლებსაც თითქმის გამარჯვება არგუნა არჩევნებმა.

2. გერმანიაში.

შეუდარებელი უფრო გარკვეულია არჩევნების შედეგები და მათ მიერ შექმნილი მდგომარეობა გერმანიაში. გერმანიაში უფრო მკაფიოთ ჩამოყალიბებულია სოციალისტური ძალები, სისოგადობრივი კლასები და მათი პოლიტიკური მისწრაფებების გამოხატული პარტიები. მაშინ რადესაც საფრანგეთშია გლეხობა და წვრილი ბურ-

ეუზია შეადგენენ მცხოვრებთა უმეტესობას, გერმანიაში პროლეტარული ელემენტები უკანასკნელ არჩევნებში წარმოადგენდნენ ამოჩვეულთა საერთო რიცხვის დაახლოებით 60 პროცენტს. აქ არის ევროპაში უძლიერესი, დისციპლინით გამოქვედილი, ორგანიზაციულად მტკიცე, მატერიალურად მძლავრი მუშათა ს. დემოკრატიული პარტია, რომელსაც ეპირისპირებიან ძლიერი და აგრესიული დისციპლინით შეკრული ბურჟუაზიული პარტიები. ამაში უდიდესია ნაციონალისტური პარტია, რომელიც ეყრდნობა აგრარელების კლასს და მსხვილ ბურჟუაზიის ერთ ნაწილს და რომელსაც წინა რეინსტაგში 450 დეპუტატზე 108 ჰყავდა. ეს არის საშინაო პოლიტიკაში რეაქციის და იმპერატორულ გერმანიის რესტავრაციის მომხრე პარტია, საგარეო პოლიტიკაში—აგრესიული, მილიტარისტული, კოლონიების დაბრუნების, სამხედრო კავშირების და რევანშის მოტრფილვე. მეორე მნიშვნელოვანი, პარტია—სახალხო (64 დეპუტატი წინა რეინსტაგში) ნაკლებად ერთფეროვანია: მას ემხრობა მსხვილი ბურჟუაზიის ნაწილი და სწავლო ბურჟუაზია. ამ პარტიაში შეხვედებით ისეთ ელემენტებს, რომლებიც გულწრფელად შეურიგდნენ რესპუბლიკანურ წყობილებას და ზავის პოლიტიკას (შტრუემანი), მაგრამ არიან ელემენტებიც, რომლებიც ნაციონალისტებისავენ იხრებიან. მოდის შემდეგ ორი მეტად თუ ნაკლებად დემოკრატიული პარტიები: დემოკრატები და ცენტრის. პირველი წარმოადგენს წვილ ბურჟუაზიას და მის ინტელიგენციას, გულწრფელად დგანან ზავის და დემოკრატიის ნიადაგზე, ხშირად იხრებიან სოციალისტებისაკენ, მაგრამ როგორც შეფერის წვილ ბურჟუაზიულ პარტიას ხშირად არც მემარჯვენეთან თანამშრომლობას უარყოფენ. ეს არის ის შუათანა ძალა პროლეტარიატსა და მსხვილ ბურჟუაზიას შორის, რომელიც ომის შემდეგ თითქმის ყველა მოწინავე ქვეყნებში (გერმანიაში, ინგლისში, ამ უკანასკნელ დროს საფრანგეთშიაც) თანდათან ჰკარგავს პოლიტიკურ მნიშვნელობას (წინა რეინსტაგში—32 დეპუტატი) განსაკუთრებულად ადგილი უჭირავს ცენტრს, კათოლიკურ პარტიას. სარწმუნოებრივი მომენტი აერთიანებს ამ პარტიაში ინტელიგენციის, გლეხების და პროლეტარიატის ნაწილს. ამიტომ საგარეო და სოციალურ პოლიტიკაში ეს მომეტებულად პროგრესიული პარტია, კონსერვატიული და რეაქციონერია, მაგ. სკოლის საკითხში. თავისი შემადგენლობით ჰრელი, ისიც ხან პროლეტარულ პარტიას უჭერს მხარს, ხან მემარჯვენებს. ცენტრს წინა რეინსტაგში 68 დეპუტატი ჰყავდა. დაგვჩა ორი უკიდურესი მემარჯვენე პარტიები: რასისტები და კომუნისტები. რასისტები—მედარბით მცირე რიცხოვანი ჯგუფი—ძველი ფაშისტური გზით რესტავრაციის აშკარა მომხრეებია. კომუნისტებს ხომ დახასიათება არ სჭირია (წინა რეინსტაგში—45 დეპუტატი).

ძველ რეინსტაგში ისეთი ძალთა განწყობილება იყო, რომ ორ უდიდეს პარტიის გარეშე აუ შეიძლებოდა უმრავლესობის მოკრება. ამ ორი წლის წინეთ შესდგა ბურჟუაზიული ბლოკი ნაციონალისტების მონაწილეობით (სახალხო პარტია, ცენტრის, დემოკრატები და ნაციონ). ეს იყო პირველი შემთხვევა ნაციონალისტების მთავრობაში შესვლისა ძველი გერმანიის დამხობის შემდეგ. როგორც ყველაზე უფრო მრავალრიცხოვან პარტიას, ნაციონალისტებს დიდი გავლენა ჰქონდათ მთავრობაში: მთელი შინაგანი პოლიტიკა რეაქციონური ბუქედით იყო აღნიშნული. მხოლოდ საგარეო პოლიტიკაში ნაციონალისტები არ უშლიდნენ ხელს შტრუემანის მორიგების პოლიტიკას. საზოგადოთ, დაიმედებულნი წინააღმდეგი გამარჯვებით და მთავრობის ხელში ჩაგდებად, ისინი ფიქრობდნენ საპარლამენტო გზით კიდევ მეტი გავლენის მოპოვებას, არ გამოდიოდნენ აშკარად არც რესპუბლიკის, არც ზავის პოლიტიკის წინააღმდეგ და თავისი სარესტავრაციო ზრახვები გადადებული ჰქონდათ უფრო ხელსაყრელ შინაურ და საგარეო პირობებისათვის.

და აი ამ წლის არჩევნებს უნდა გადაწყვიტა: განამტკიცდებოდნ თუ არა ძველი გერმანიის ძალები ქვეყანაში, გაეხსნებოდა თუ არა გზა მომავლისაკენ ომისა და რევოლუციის მიერ დამხობილ წრეებს, შესძლებდა თუ არა ახალი, დემოკრატიული გერმანია ქვეყნის ბედის საბოლოოთ ხელში ადებას და წარსულის ძალების წარსულისაკენ გადასროლას? ასეთი იყო არჩევნების დედა-აზრი, ძირითადი ამოცანა. ახალი, დემოკრატიული გერმანიის მედროშეთ გამოდიოდა სოციალდემოკრატია. და ამ ორი პარტიის ბრძოლამ დაჩრდილა სხვა, მეორეხარისხოვანი ძალები. შუათანა ბურჟუაზიული პარტიების პოზიცია, რომლებიც ასეთ შემთხვევაში მზათ არიან გამარჯვებულს მიეკედლან, მკრთალი და ორქოფი იყო. სამაგიეროთ სრულიად გარკვეული და აშკარა იყო კომუნისტურ პარტიის პოზიცია ორი მთავარი ძალის ერთმანეთთან

ბრძოლაში. ის მთელის ენერგიით, მთელი თავისი აპარატით და მოსკოვის ფუნქციონირებით, სოციალდემოკრატიას უტევდა. აქაც, როგორც საფრანგეთში, ნათლათ დაისახა მოსკოვის როლი, მისი ნათესაობა რეაქციასთან და მტრობა ევროპის დემოკრატიასთან. ნაციონალისტები და რასისტები (აშკარა ფაშისტები) არჩევნებზე გამოდიოდნენ საგარეო პოლიტიკაში საბჭოთა რუსეთთან კავშირის ლოზუნგით; მოსკოვს აცხადებდნენ ისინი ერთად ერთ მოკავშირეთ ლოკარნოსა და საბოლოო ზავის და მორიგების წინააღმდეგ ბრძოლაში, მასზე ამყარებდნენ მთავარ იმედს გერმანიის ძველი მილიტარისტული და იმპერიალისტური ძალა-გავლენის აღდგენისას. აქ მათ და კომუნიტებს შორის სრული თანხმობა და საერთო ფრონტი იყო—საერთო ფრონტი დემოკრატიის და ზავის მატარებელი—სოციალდემოკრატიის წინააღმდეგ. სამაგიეროთ ს. დემოკრატია გერმანიაში სწორად აფასებს ბოლშევიზმის ნამდვილ ბუნებას და საარჩევნო ბრძოლაში არ კმაყოფილდებოდა მარტო მარჯვნივ ბრძოლით, არამედ ორივე ფრონტზე ენერგიულათ უტევდა.

მკითხველმა იცის არჩევნების შედეგები: სასტიკად დამარცხდა ნაციონალისტური პარტია და დაკარგა თითქმის 2 მილიონი ხმა (6-დან 4 მილიონზე ჩამოვიდა) და 108 დეპუტატის მაგიერ მომავალში მხოლოდ 73 ეყოლება. მის დამარცხებას, როგორც მოსალოდნელი იყო თან დევნეს ს. დემოკრატიული პარტიის ბრწყინვალე გამარჯვება: 131-ის მაგიერათ ჩვენს ამხანაგებს 152 თუ 153 დეპუტატი ეყოლებათ რეისტრაცში; მოიგო მილიონი და 300 ათასი ხმა. მიიღო 9 მილიონზე მეტი ხმა, (30 მილიონ გამოცხადებულ ამრჩევლებზე), თითქმის მესამედი ყველა მიცემულ ხმებისა. ის იმდენათ სუარბობს ყველა დანარჩენ პარტიებს, რომ ამათში პირველს—ნაციონალისტებს—მისი ხმების ნახევარიც კი არ მიუღიათ და მისი დეპუტატების რიცხვის ნახევარიც კი არ ჰყავთ. შუათანა პარტიებში მხოლოდ სახალხომ შეინარჩუნა გაქორვებით ძველი რიცხვი ხმებისა და მხოლოდ ორი-სამი დეპუტატი დააკლდათ. ცენტრმა 6 მანდატი და 400 ათასი ხმა დაკარგა. დემოკრატებმა—7 მანდატი და ნახევარი მილიონი ხმა. სოციალდემოკრატებთან ერთად გამარჯვებული გამოვიდა არჩევნებიდან კომუნისტური პარტია, რომელმაც მილიონით მეტი ხმა და 12 მანდატი მოიგო.

არჩევნების შედეგებმა სავსებით შესვალეს ძალათ განწყობილების სურათი. ამიერიდან სოც.-დემოკრატიის გარეშე თითქმის შეუძლებელია წორმალურ საპარლამენტო უმრავლესობის შექმნა. სოციალიზმი საბოლოოთ გახდა მთავარი ფაქტორი გერმანიის პოლიტიკურ ცხოვრებისა, ხოლო ძველი იმპერიის ძალებს მოეპრათ გზა ხელისუფლებისაკენ. შუათანა პარტიებიც იძულებული არიან ამიერიდან ს.-დემოკრატიასთან ექვზონ კომპრომისი და ჩვენს გერმანელი ამხანაგებიც არ გაუტრბან ხელისუფლების აღების პასუხისმგებლობას.

რეაქციის სასტიკ დამარცხებას და ს.-დემოკრატიის სახით დემოკრატიისა და ერთა სოლიდარობის გამარჯვებას დიდის კმაყოფილებით და სიხარულით შეხვდა მთელი პროგრესიული ქვეყნიერება. საფრანგეთის ზომიერი პოლიტიკური რეფორმიც ერთხმათ მისალმენ არჩევნებით მოხდენილ ცვლილებას. მხოლოდ ორ მსოფლიო ძალას ლახვარივით მოხვდა გულში რეაქციის დამარცხება და დემოკრატიის, ზავის და სოციალიზმის გამარჯვება გერმანიაში; ეს ძალებია: სხვა და სხვა ჯურის რეაქცია, ფაშიზმი და ბოლშევიზმი. არც ერთი და არც მეორე არ ფარავს თავის უკმაყოფილებას. ორთავემ კარგად იციან, რომ დემოკრატიის და სოციალიზმის ზრდა მათთვის მომავლდინებელია. მოსკოვს მოეწამლა ის სისხლი, რომელიც მასში უნდა გამოეწვია გერმანიის კომ. პარტიის გამარჯვებას. მისთვისაც უდაოა, რომ ეს გამარჯვება დროებითი, წარმავლია, მაშინ როდესაც სოციალიზმის ზრდა ორგანიული, შეუჩერებელია. ევროპის რეაქციონურ ძალებს ის ადვილათ ეგუება, აოვილათ უთანხმდება; რეაქცია და ფაშიზმი არამც თუ არ არყვეს მის არსებობას, არამედ რამოდენიმეთ ასაზრდოებს მას. სოციალიზმის, დემოკრატიის და მშვიდობიანობის წინსვლა კი ნიადაგს და საფუძველს უთხრის, ემუქრება თვით მის არსებობას. ამიტომაც, რომ ასე გაწიწმბებულია ბოლშევიკური პრესა გერმანიის სოც.-დემოკრატიის გამარჯვებით და არაფერს ზოგავს, რომ ამ გამარჯვების მნიშვნელობა და წონა დაამციროს. ბოლშევიკები ირჩეუნიებთან თითქოს სოც.-დემოკრატიას ახალი ხმები შეემატა არა მუშათა კლასიდან, არამედ წვრილი ბურჟუაზიისაგან და იმ დეკლასიურ ელემენტებისაგან, რომლებიც წინათ ნაციონალისტებს მისდევდნენ, ნამდვილათ კი სწორედ წინააღმდეგია მართალი. მაგალი-

თად, უადრესათ ინდუსტრიალურ საქსონიის მთავარ სამრეწველო ცენტრებში ამ მხრივ
ლანდტაგის უკანასკნელ არჩევნებთან შედარებით მოიგეს ხმები:

	ს.-დემოკრატია.	კომუნისტებმა.
დრენდენ-ბაუცენში	101.232	22.232
ლეიპციგში	66.516	14.494
ხენიციში	78.452	2.771.

სამივე საარჩევნო ოლქი პროლეტარულია. მეორე მხრით: უკანასკნელ არჩევნებში კომუნისტებმა განსაკუთრებით ბევრი ხმები მოიგეს ბერლინში, საცა სწორედ მრავალრიცხოვანია წვრილბურჟუაზიულ ან დეკლასიური ელემენტები. და აი აქ, ყველა ოლქებში, კომუნისტების ხმების ზრდას თან სდევს რეგულიარულათ ნაციონალისტების ხმების შემცირება, და ეს სრულიად ბუნებრივია. ომის შედეგებით და მარკის კატასტროფით გაბზოტებული, შეუგნებელი ელემენტები მოწყურებული არიან რაიმე ძირითადი, უყვარი გარდატეხისა და ასეთ გამკურნებელ გარდატეხას მოელოდნ ისინი ამ ოთხი წლის წინ ნაციონალისტებისაგან, რომელთაც მაშინ მისცეს ხმა. ხოლო მას შემდეგ, რაც მათ იხილეს ნაციონალისტების მართველობის შედეგები, მათ მიაშურეს კომუნისტურ პარტიას, რომელიც ასე ენათსავება ნაციონალისტებს თავის საგარეო პოლიტიკაში და რესპუბლიკის განმტკიცების მტრობაში. სოციალდემოკრატიის ამოცანაა ამ ბნელი ელემენტების, რომლის უმრავლესობა პროლეტარიატის მონათესავეა, გათვითცნობიერება და შეგნებულ პოლიტიკურ გზაზე დაყენება.

საფრანგეთშიც და გერმანიაშიც, განსაკუთრებით ამ უკანასკნელში, არჩევნებმა ერთხელ კიდევ ცხადყვეს, რომ მუშათა კლასის მნიშვნელობა ევროპის პოლიტიკურ ცხოვრებაში შეუდარებელი უფრო დიდი იქნებოდა, რომ გამოიშავი და დამსუსტებელი მუშაობა მოსკოვით მოვლენი კომუნისტებისა, გერმანიაში სოციალისტებმა და კომუნისტებმა ერთად მიიღეს თითქმის 13 მილიონი ხმა, ესე იგი 45 პროცენტი ყველა მიცემულ ხმებისა. მუშათა კლასი სულ დაახლოვებული იქნებოდა აბსოლიუტურ უმრავლესობის მოპოებას, რომ გათიშული არ იყოს. ამგვარათ საბოლოოთ გამარჯვების გზას უღობავს ევროპის პროლეტარიატს უწინარეს ყოვლისა ბოლშევიზში. ამიტომ მასთან შეურიგებელი ბრძოლა არის ბრძოლა მუშათა კლასის ნამდვილ გაერთიანებისთვის და ამით სოციალისტების მოახლოებისთვის.

ოდენკურის ქართველობა და დეპუტატი რუკლენი.

საქართველოს საკითხმა ერთგვარი როლი ითამაშა საფრანგეთში. მრავალი ჩვენი მეგობრები, სოციალისტები, თავის კომუნისტ მოწინააღმდეგეებს, რომლებიც საარჩევნო კრებებზე ადიდებდნ მოსკოვის საგარეო პოლიტიკას, მოაგონებდნ მათ საქართველოს ბედს და თითქმის ყოველთვის ეს მოგონება ენას ჩაუგდებდა ხოლმე მოსკოვის მოტრფილეთ. განსაკუთრებით დიდი როლი ითამაშა ჩვენმა საკითხმა მონტელიარის საარჩევნო ოლქში. საცა ჩვენი მეგობარი, რიუკლენი, გააფთრებულ ბრძოლას აწარმოებდა კომუნისტების წინააღმდეგ (რიუკლენის არჩევის უესანებ იხ. ამავე ნომერში «არჩევნები ევროპაში»). ამ წმინდა მუშურ რაიონში მუშაობენ ბევრი ქართველი ემიგრანტები-მუშები, რომლებიც დიდის ინტერესით ადევნებდნ თვალყურს რიუკლენის ბრძოლას. ახალგაზნა მოღვაწე სოციალისტი, რომელიც საუცხოვო ორატორია, დიდ შთაბეჭდილებას ახდენდა მუშათა აუდიტორიაზე მოსკოვის მიერ დაპყრობილ და განაწამებ საქართველოს მწარე ბედის აწერით.

გამარჯვებულ დეპუტატს ოდენკურის (პეკოს ქარხნების ქალაქი) ქართველობამ გაუმართა პატარა დღესასწაული, რომელსაც აგვიწერს ადგილობრივი «ლანდტაგის დეპუტატი»:

«სამოცამდე ქართველი ემიგრანტი შეიკრიბა «ოტელ დე ფრანს»-ში, რათა შეხვედროდნ ჩვენ ახალად არჩეულ დეპუტატ რუკლენს...»

დღესასწაულს დაესწრნენ: ოდენკურის ქალაქის თავი ბ. პარო, ადამიანის უფლებათა ლიგის თავმჯდომარე ბ. რუდეი და ჩვენი ამხანაგები: ჰინცი, ნესტორ კლესი და კლიკო.

პატარა ქართველმა ქალმა მიართვა რუკლენს ორი მშვენიერი თაიგული. დეპუტატს მიესალმა მოკლე სიტყვით ოდენკურის ქართული ასოციაციის თავმჯდომარე ბ. ბაქრაძე. საპასუხოთ რუკლენმა წარმოსთქვა აღზნებული სიტყვა, რომელსაც დამსწრენი მხურვალე ტაშით შეხვდნენ და ბოლოს ოვაციით. ილაპარაკეს აგრეთვე ბ. პარომ, რუდიმ და პინციმ.

შევედრა დასრულდა ქართული სიმღერებით.

რუკლენის სახით საფრანგეთის პარლამენტში შედის კიდევ ერთი ერთგული მეგობარი საქართველოში.

26 მაისის ათი წლის თავი.

ქართულმა ემიგრაციამ გადაიხადა ევროპის სხვადასხვა ქვეყნებში და ქალაქებში 26 მაისის ათი წლის თავი: პარიზში, ბერლინში, ვარშავაში, პრალაში, ოდენკურში (საფრანგეთი) და სხ. ყველგან ქართულ დღესასწაულში მონაწილეობას იღებდნენ ჩვენი ქვეყნის მეგობარი ევროპიელები.

ევროპის მრავალ ქვეყნების პრესამ დიდის თანაგრძნობით აღნიშნა საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების ათი წლის თავი: ამ ჩვენ დღესასწაულს გამოეხმაურა სხვათა შორის: პარიზელი «პოპულერი», ბერლინელი «ფორვერტსი», — თითქმის მთელი შვეიცარიის და პოლონეთის პრესა, აგრეთვე ბალტიის სახელმწიფოების ჟურნალ-გაზეთები.

განთქკ ჩხეიძის გარდაცვალების წლისთავი.

კვირას, 17 ივნისს, ნაშუადღევს 4 საათზე, პერ-ლაშეზის სასაფლაოზე გადახდილ იქნება სამოქალაქო პანაშვიდი კარლო ჩხეიძის გარდაცვალების ორი წლისთავის გამო.

პოლიტიკური ტუხალის გარდაცვალება.

ესეც არის საქართველოდან ცნობა მივიღეთ, რომ სოლოვკაში გარდაცვლილ საქართველოს სოც.-დემ. მუშ. პარტიის წევრი თავდადებული ამხანაგი ვანო თოხაძე კიდევ ახალი მსხვერპლი ოკუპანტთა ჯოჯოხეთურ რეჟიმისა სოლოვკებში!

ნოე ქორდანია ახალი წიგნი.

ივნისის შუა რიცხვებში გამოვა პარიზში ნოე ქორდანია ახალი წიგნი რუსულ ენაზე: «ი ტ ო გ ი». ამ თავის ახალ ნაწარმოებში ავტორი უკეთებს დასკვნებს მთელ იმ დისკუსიას, რომელიც სწარმოებდა რუსულ პრესაში, თუ საჯარო კრებებზე ქართველ სოციალდემოკრატიის პოზიციის შესახებ ეროვნულ და ტაქტიკურ საკითხებში.

Rédaction et Administration:

M-r. D. Charachidsé.

10. rue Jules-Ferry. Leuville-s-Orge (S.-et-O.)

Le Gérant: G. - A. Bernard.

Imprimerie « La Gazette de S.-et-O. » — Arpajon